

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Cukorháboru.

Budapest, március 11.

(v.) Ki hitte volna a brüsszeli cukor-egyezményről, hogy az osztrák-magyar kiegyezés létrejötte után még aktuálisra fogja tenni az önálló vámterület kérdését? Pedig ez a csuda bekövetkezett. Koerber és Széll amaz emlékezetes szilveszteri éjszakán megalkudtak az új vámszövetséget, a kiegyezés egész anyaga hetek óta már ott fekszik a magyar és az osztrák parlament asztalán, a Lajta mindkét partján fészket vert az elmékben az a tudat, hogy a vámközösség e monárkia két állama közt egy évtizedre ismét biztosítva van, — s most felbukkan imhol a cukorkérdés, mely eleinte olyan ártatlannak és unalmasnak látszott, és odadörög a vámközösség rendszerének a maga váralan quos ego-ját. Az ártatlan cukorkérdésből tüskés bonyodalom lett, mely vagy vámháboruba keveri a monárkiát az egész külfölddel, vagy pedig megteremti — legalább részben — az önálló vámterület Magyarországon és Ausztriában. És így alakult át az unalmas cukorkérdés a politikai közélet egyik elsőrendű szenzációjává.

Keltekett pedig a dolog a következő módon: Anglia kezdeményezte a hatalmak Brüsszelben nemzetközi értekezletre ültek össze, amelyen közös akarattal elhatározták, hogy Európában mindenütt eltörlik a cukorkivitelre adott nyílt és titkos prémiumokat. Egyben megállapodtak, hogy az egyezményes államokban mindenütt hat frankban szabják meg a cukorvámot s e védelmen felül az állam sehol semmiféle más védelmet a maga cukortermelésének nem adhat. És hogy írott malaszt ne maradjon ez az egyezés, hát adtak melléje egy nagyon kemény szankciót. Kimondták ugyanis, hogy ha bármely állam akár nyílt,

akár titkos prémiumot adna ezentul cukorkivitelért, vagy ha az állam törvényhozási uton bárhol kartell-szervezeteket csinálna a cukortermelők közt oly módon, hogy ez a szervezés prémium módjára ható kedvezéseket biztosítsa a termelőknek: akkor az egyezményhez hozzájárult hatalmak valamennyien egyforma háborus vámakot tartoznak elrendelni az egyezséget szegő államnak cukorkivitele ellen. E retorzió biztosítására meg is alkottak egy szervet, melyet találon neveztek el nemzetközi cukorszándárságnak. Azt rendeli ugyanis a brüsszeli egyezmény, hogy a létrejött megállapodásoknak bármely oldalról jövő megszegése esetén az egyezményt elfogadó hatalmak mindegyike egy-egy delegáltat küld ki, akik együttvéve az állandó nemzetközi cukorbiróságot alkotják. Egyezményeség esetén ez a bíróság Brüsszelben ül össze, elmarasztalja az egyezményesítő államot s kiszabja ellene a minden egyéb hatalmasság által reá kivetendő harcvámot.

A brüsszeli értekezleten Magyarországot és Ausztriát mint külön-külön szerződő fél szerepelt; s az egyezményt is külön írta alá Magyarország és külön Ausztria. A cukorvám és a cukortermelés dolgában tehát Magyarország és Ausztria épp olyan módon szerződött egymással és a többi hatalmassággal, mintha semmi közük nem volna egymáshoz. Mint tegyük fel Franciaországot és Angliát. Mi következik tehát ebből? Az, hogy Magyarországot a cukor termelésének és fogyasztásának terén Ausztriával szemben ugyanazon jogok illetik és ugyanazon kötelezések terhelik, mint — tegyük fel ismét — Franciaországot Angliával szemben, vagy megfordítva. Tehát Ausztriának joga van ügyelni arra, hogy a magyar állam semmiféle kiviteli kedvezményben a magyar cukrot ne részesítse; viszont, ha

Ausztria tenne ilyesmit, akkor Magyarország a brüsszeli egyezmény értelmében nemcsak jogosítva, hanem kötelezve is volna arra, hogy vele szemben ugyanama retorziókat alkalmazza, amelyeket az egyezmény megállapított. Idáig tiszta sor az egész. De itt kezdődik a bökkenő. Magyarország és Ausztria ugyanis a cukortermelés tekintetében egészen különálló állami egyéniséget alkotnak ugyan, ámde *fogyasztási területük* a vámszövetség erejénél fogva közös. Ennélfogva a magyar és az osztrák állam között volt a brüsszeli egyezmény következtében olyasmint tenni, amit az egyezményhez hozzájárult többi állam nem cselekedett meg. Az egyezmény célja ugyanis az, hogy minden állam a saját cukrát fogyasztsa el, kivitel mesterséges kedvezésekkel ne erőszakoljon s ezzel Európában biztosítsa a nemzetközi egyezményes cukorvámok hatását. A többi államok termelés és fogyasztás tekintetében önmagukban zárt egyéniségek. Franciaország fogalma összeesik a francia cukor termelésének és fogyasztásának területével; s így van ez mindenütt az egész vonalon. Az egyellen kivétel a mi monárkiánk, még pedig sajátos közjogi szerkezeténél fogva. Csakis itt fordul elő az eset, hogy termelés tekintetében a két állam külön területet alkot, ellenben a fogyasztás szempontjából a monárkia közös területet képez. Ha tehát Magyarország és Ausztria eleget akar tenni a brüsszeli egyezménynek, akkor egymás között e két állam törvényhozásának olyan szerződésre kellett lépnie, amely az osztrák-magyar közös fogyasztóterület cukorfogyasztását a két állam termelés szempontjából kontingentálja, még pedig úgy, hogy a magyar fogyasztás biztosított a magyar termelés számára és az osztrák fogyasztás az osztrák termelés számára.

TÁRCA

Huszár Vilmos könyve.*

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: *Abrányi Emil*.

Nem közönséges dolog: feltűnni olyan nagy, hatalmas, ragyogóan gazdag irodalomban, amilyen a francia irodalom.

Sőt az én szememben ez a dolog a legnagyobbak közé tartozik. S az az ember, aki ezt a föltűnést előidézte, külön ember sok híres nevé politikusként, aki vezérszerepet játszik a magyar közélet zajos fórumán; több hasznára és dicsőségére válik ennek az országnak, mint egy esomé naturalista légész, akikben hazafias asztaltársaságok olosz és lármás lelkesedése a magyar géniuszt megtestesüléseit csodálja; jobban megérdemelő az ünnepeltetését, mint bizonyos népszerű operette-primadonnák, akik fülsértő zajongással jubiláltatják magukat minálunk.

Huszár Vilmos, a mi fiatal és jeles kollegánk, *Corneille és a spanyol színház* címen husz ivre terjedő tanulmányt írt franciául és ezt a könyvet Páris egyik előkelő kiadója bocsátotta közre, ugyanaz, aki Morel-Fatio *Études sur l'Espagne* című híres kötetét kiadta.

Franciául írta meg a könyvét Huszár Vilmos, de a magyar ember tudását dicséri ott minden fejezet. Arról ad bizonyosságot ez a francia könyv, hogy a magyar éppen úgy föl tud emelkedni az európaias színvonalára, mint a civilizáció élen haladó nagy nemzetek tagjai; éppen úgy érdekfeszítő abszolút értékű irodalmi kérdések iránt,

* P. Corneille et le Théâtre Espagnol. Par Guillaume Huszár. Paris. Librairie Emile Bouillon. 1903.

éppen úgy elmélyed a tudomány anyagába, éppen úgy kutat, gyűjt, gondolkozik és analizál, éppen úgy foglalkozik a művészet törvényeivel, mint a német, olasz, francia, angol elme.

A franciák hozzászóltak ahhoz, hogy finom maliciával dicsérik a mi romantikus nomádságunkat és primitív érdekességünket. Jól esik a francia hiuságnak, ha udvarias fitymálással éreztheti velünk, hogy még mindig ázsiai nemzet vagyunk és roppant távolság választ el bennünket a francia műveltség csúcsaitól. Francia jóakaróink előtt a „magyar ideál” még mindig a mélabus kanász, aki végtelen pusztákban paprikás lóhúst ebédel és téli álma közben zsirtól csepegő bajuszát szopogtatja; a nagylelkű szegénylegény, aki „villogó gatyával” támad a tókepezesekre és a gazdag uraktól elrabolt kincseket nemzeti alapítványképpen a haza oltárára teszi; Petőfi Sándor, aki kebelbarátja Rózsa Sándornak, lelkes karmestere a bakonyi zsványok dalkörének és meztelít lovagol a Magyar Tudományos Akadémia ülésére; a hét vezér sujtásos dolmányában járó cigány, aki végig hegedüli és végig tányérozza egész Európát.

De most Huszár Vilmosban olyan magyar emberre akadtak, aki a legalaposabb tudással fölfegyverezve jelent meg előttük, hogy a francia Parnassus egyik istenített alakjára, Pierre Corneille-re élesre köszört, fényesre csiszolt nyilatkat lövöldözzön. Huszár Vilmos személyében olyan magyar emberre akadtak, aki többet tud Corneille Péterről, mint ők maguk; aki tulajdon földjünkön támadja meg őket, mondja szemükbe az igazat és devalválja értékére a franciák részéről túlságosan magasított tragédiáiról nagyságát.

Ha nem volna banális szójáték: huszár-bravurnak mondanám azt, amit Huszár Vilmos cselekedett, amikor a francia irodalmi glóár, a szentséges irodalmi hagyományok féltékenyen őrzött területére imígyen berontott. Simonyi öbes-

terre kell gondolnom, aki ráül a bukott imperátor trónusára és az N-betűs zsölle aranyos karfájára veri ki kackiás makra-pipáját. Huszár Vilmos a trónuson ülő Corneille alakjához férközik közel és erről a dicsőített szuverénról mutatja ki, hogy biboros palástjának csaknem a kétharmada kölcsönvetet idegen tulajdon.

A föllepés bátorsága éppen úgy kihívja tiszteletünket, mint az a brilláns készség, az esztetikai kutatásnak az a roppant apparátusa, amivel Huszár Vilmos ezt a merész ostromot támogatja és vezeti.

Evek óta töltött a fiatal szerző azokon a helyeken, ahol a századokkal ezelőtt írt spanyol komédiák eredeti példányait sorra vehette. Könyvtárakat kutatott át Madridban és a British Muzeumban, hogy forrás-tanulmányokat végezhesen olyan szerzők művei alapján, mint Blas Nasarre, Luzán, Montiano y Luyando, Velázquez, Mesonero Romanos, Durán, Gil y Zarate, Garcia de la Huerta. Végig olvasta Levalloist, Picot-t, a *Bibliographie cornélienne* szerzőjét, Félix Hémont, Henri Martint, Emile Ferrière-t, Chaslet, Vignière-t, Marty-Laveaux-t, Puibusque-öt, Menendez y Pelayot, Rivadeneyrát, Linguet-t, Signorellit, Beckert, Münch-Bellinghausent és Faguet nagy munkáját a XVI-ik század francia tragédiájáról. Nem másod- és harmadkézből vette az adatokat, hanem mindent maga kutatott föl, mindent maga hasonlított össze az irodalomtörténeti pontosságával és az igazságkereső kritikus lelkiismeretességével.

Ennek az imponáló tudásnak köszönheti a mi fiatal szerzőnk, hogy a sértett francia hiuság nem utasította vissza sommás megvetéssel Corneille ellen támadó könyvének a ritka merészségét. Ennek köszönheti a vakmerő magyar, aki leckézeti a francia kritikusbokat és szemükre veti korlátolt patriotizmusból eredő nemzeti önszerzetük túltengését („l'amour propre national, un patriotisme étroit ont joué un rôle trop con-

Itt meg kell jegyezni, hogy az ilyen módon történt kontingentálás tetemes anyagi előnyt biztosít nekünk az osztrák cukoripar rovására. Mert eddig az osztrák és a magyar gyárak kartellje olyan kontingentálást eredményezett, hogy a magyar gyáraknak még a saját belföldi fogyasztásunk által megkívánt mennyiséget sem volt szabad kitermelniük s még ebből a megszorított mennyiségből is egy nagyon tetemes részt kellett a külföldre kivinnünk, természetesen busás kiviteli prémiumok segítségével, amelyek az adófizetők zsebébe kerültek. Amaz elvnek diadalra jutása tehát, hogy a magyar termelési kontingens a magyar fogyasztásnak megfelelően szabattott ki, kétszeres hasznot nyújt nekünk. Az egyik az, hogy megszűnhet az osztrák cukor behozatala; s a másik az, hogy nem kell többé a magyar cukor kivitelét oly módon erőszakolni, hogy idegen népek a magyar adófizető rovására élvezhessék a külföldön olcsóbb magyar cukrot. A kontingens-törvényt megszavazta a magyar parlament is, az osztrák is. Azt hittük, a dolog rendben van s nyugodtan élvezhetjük nehezen kiküzdött vívmányunkat.

Amde most előáll Anglia és Franciaország s azt mondják, hogy az osztrák-magyar kontingentálás beleütközik a brüsszeli egyezménybe. Mert — így okoskodnak — ilyen módon voltaképp államilag szervezett s államilag biztosított kartellek jöttek létre, melyek a nemzetközi szabad cukorforgalmat megüresítik, Ausztria és Magyarország tehát szerződésességét követték el, minélfogva működésbe kell hozni az európai cukorzásdártságot s ki kell róni e monarchia két állama ellen világszerte a retorziós vámot. Hát ez nem tréfádolog. Egy nemzetközi vámháború e két állam cukortermelése ellen rendes viszonyok közt sem lenne valami örvendetes dolog; még kevésbé az e pillanatban, mikor a régi kereskedelmi szerződések lejártak s épp most készülődünk az új szerződések kialakítására az egész vonalon. Egytetemes cukorblokk középette a békés kereskedelmi forgalom feltételeiről alkudozni, vagyis egyazon pillanatban hadviselő félnek is, barátságos szerződő félnek is lenni: csaknem képtelen dolog.

Am ha e képtelenséget el akarjuk kerülni, aminthogy feltétlenül törekednünk kell arra, hogy elkerüljük, hát akkor Magyarország és Ausztria közt áll be egy nagyon keserves

és nagyon komoly bonyodalom. Ha nálunk is, Ausztriában is egyszerűen eltrörölnék a megalkotott kontingens-törvényt, akkor elhárná ugyan az egytetemes cukorblokk veszélye, de ez katasztrófáját jelentené a magyar cukoriparnak. Mert akkor a kétszáz osztrák cukorgyár hatalmas produkciója egyszerűen elsőpörné a husz magyar cukorgyárat, mint fürgeteg a pelyhet. Ebbe tehát mi nem mehetünk bele. Már pedig ha el kell törülni az imént hozott kontingens-törvényeket, hát akkor a magyar termelés számára a magyar fogyasztás csakis egyetlen módon biztosítható. Még pedig úgy, hogy Magyarország és Ausztria közt a cukorra nézve belső vámvonal emeltetik, mely biztosítja azt, hogy a nemzetközi cukorvám lefizetése nélkül egy szemnyi osztrák cukor sem léphet át a magyar termelési területre. Ebben az esetben Magyarország a cukor tekintetében effektíve önálló vámtérületé alakulna át.

Nagy e miatt a riadalom Ausztriában. Hangos tiltakozások harsognak már eleve a magyar törvényhozásnak ilyenmü intézkedése ellen. Kettőt vetnek ellene. Az egyik az, hogy a vámszövetség a fogyasztási terület közösségét involválja s tehát kizár minden közbülső vámvonalat, s a másik az, hogy Ausztria beleegyezése nélkül a vámszövetségnek ilyen módosítása a magyar törvényhozás által el nem rendelhető. Erős meggyőződésünk, hogy e kifogások egyike sem áll meg. Az elsővel szemben elég rámutatunk a tiroli gabonavámra. Nohát ott már megvan a közbülső vámvonal. S ha a monarchia nem pusztult bele abba, hogy a magyar buzának a tiroli határon vámot kell fizetnie, ha a dualizmus és a vámszövetség ettől nem rokkant meg, akkor abból sem fog különösebb baj származhatni, ha a magyar finánc Marcheggnél és Brucknál megvámolja az osztrák cukrot. Ez olyannyira tiszta sor, hogy egyetlen szót is kár volna reá vesztegetni. S most nézzünk szemébe a másik ellenvetésnek. Magyarország a cukorvámvonal felállításához nem tartozik Ausztria beleegyezését kikérni. Még pedig nagyon egyszerű okból: mert Ausztria már meg is adta hozzá a beleegyezést. Megadta abban a pillanatban, amikor aláírta a brüsszeli egyezményt. Azt az egyezményt, amelyben kötelezettséget vállalt annak a türesére, hogy a szerződő államok valamennyien — s közöttük Magyarország is — az egyezményes cukorvám-tétellel

védhessék meg saját termelésüket. Gondoljuk, ez is egészen világos dolog. És ha egy tekintélyes bécsi lap e felfogást azzal véli elrontathatni, hogy a brüsszeli egyezményt Magyarország és Ausztria kivül még az osztrák-magyar monarchia is aláírta gróf Khevenhüller személyében, úgy erre igen egyszerű a felelet. A gróf Khevenhüller aláírása ott nem jelenti a vámszövetség olyan értelmezésének biztosítását, amelyet most kérésülnek Ausztriában az osztrák cukorgyárosok előnyére és a magyar cukoripar megtartására hevenyészni, hanem csak jelzi az 1867: XII. törvénycikkéből folyó azt a közjogi állapotot, amelynek fogva minden nemzetközi érintkezést, tehát a nem közös külügyek kategóriájába tartozót is, a közös külügyi képviselőt tartozik közvetíteni. A Khevenhüller aláírása tehát csupán annyit jelez, hogy Magyarország és Ausztria, noha az egyezményben mint önálló és külön államok szerepelnek, a nemzetközi érintkezésben közös diplomáciai és konzuli képviseletet tartanak fenn. Ezt jelenti az az aláírás, ennél egy fikarcnyival sem többet.

Igy áll a dolog. S most feszült érdeklődéssel lessük e váratlanul felbukkant szenzációs ügynek további fejlődését.

ORSZÁGGYÜLÉS

Budapest, március 11.

Fapp Elek után Kocskeméthy Ferenc is szükességét látta, hogy mértföldes beszédét még egy napirendelőtti felszólalással is megtoldja. Aztán, ugyancsak napirend előtt, Nesi Pál is megismételte a rendes havi nótát, hogy a miniszterek nem felelnek elég gyorsan az interpellációkra. S mikor mindez nem tartott elég sokáig, a szélsőbal még azt is megkísérelte, hogy a bejelentett interpellációkra való tekintettel, két órára követelje a vita megszakítását. A miniszterelnök ezt az ismétlődő játékot erőlyes szavakkal ítélte el s a szélsőbal, látván, hogy az ülés végéből nem tud egy félórát lecsipni, lecsipte az elejétől. Követelte ugyanis a határozatképesség megállapítását, ami kipróbált szer. Természetesen nem voltak szívesek s az ülést föl kellett függeszteni. Így tehát tízenegy óra már elmúlt, mikor a katonai vita megindulhatott.

A vita első szónoka Olay Lajos volt, ez a tüzes temperamentumu öreg ur, aki mindig tartogat valami kellemetlenséget egyesek számára. Ma

sidérable chez les Français") hogy olyan hatalmas ember, mint Brunetière, a most élő francia essayisták matadorja, szöbe állott vele és könyvről huszonnyolc oldalas polemikus ismertetést írt a *Revue des Deux Mondes* januári füzetében.

Azt mondja Huszár Vilmos: „La critique française était fort ignorante des choses de l'Espagne.“ S a tudatlanságnak ezt a vádját alaposan be is bizonyítja. Amikor legerősebb volt a spanyol befolyás a francia költészetben, akkor tudtak Franciaországban legkevésbé is a spanyol irodalomról. Ez az oka, hogy a legünnepélyesebb eloque-ok magasztalták Corneille eredeti lángeszét. Ez az oka, hogy Père Tournemine úgy írt Corneilleről, mint a „legeredőbb szerzőről, akit a világ valaha látott.“ Voltaire volt az első, aki Corneille tragédiáiban rámutatott a spanyol befolyásra, de a spanyol nyelvben és spanyol irodalomban való járhatóságánál fogva ő is csak felületesen szólott hozzá ehhez a kérdéshez. A Père Tournemine-féle elfogultság még a XIX-ik század francia kritikusaiba is átment. Már nem beszélnek ugyan megvető kicsinyléssel Lope de Vegáról, mint annak idején Boileau, de zsen nélkül írják le, hogy a spanyol komédia „nagyon jelentéktelenül“ befolyásolta Corneillet. Huszár Vilmos ennek ellenében éppen azt demonstrálja, hogy Calderon, Lope de Vega és Guillén de Castro befolyása nélkül Corneille nagy tragédiái egyáltalán nem jöttek volna létre. A hatodik fejezet (Les pièces de Corneille avant le Cid, Du Cid à Pertharite, D'Oedipe à Suréna) Corneille adaptált tragédiáit darabról-darabra hasonlítja össze spanyol mintáival és az idézetekben, párhuzamokban rendkívül gazdag kimutatás teljesen meggyőzi az olvasót, hogy Huszár Vilmos argumentálásához nem férhet kétség.

A spanyol drámairodalomnak alig van avatottabb ismerője Huszár Vilmosnál. De nemcsak foglalkozott a spanyol drámaírókkal: meg is szerette őket. Van-e tulság ebben a szeretet-

ben? Brunetière azt állítja, hogy van. En nem merném ugyanezt állítani. Huszár Vilmos szereti és nagyrabecsüli Calderont, Lope de Vegát, Guillén de Castrot, Moretot; jobban élvezi a spanyol darabok lobogó tüzeit, mint a francia pseudo-klasszicizmus hideg retorikáját; hosszasan és szépen fejtegeti, hogy a spanyol dráma sokszor csapongó, zavaros, formátlan, de mindig eredeti, mindig szoros összefüggésben marad a nemzet jellemével, mindig a spanyol talaj, a spanyol temperamentum jegyét viseli magán, amíg a renaissance hatása alatt átalakult, nemzeti jellegéből kivetkezett és Corneille műveiben tetőpontot ért francia klasszicizmus Aristoteles hármas egységének a szük korlátai közt a spanyol jellemet imitálja és a görög-római páthosz betanult hangján beszél. Tény, hogy a spanyol drámaírók elevensége, szabálytalan lobogása jobban tetszik Huszár Vilmosnak, mint az a fesszes pöz és rideg plasztika, amit a francia klasszikus tragédiában talál; életrevalóbbnak, drámaibbannak, igazabbnak véli a spanyolok methodusát, akiknél a fenség összevegyül a groteszkkal, a tragikum a komikummal, mint a Corneille és Racine módszerét, akiknél a tragikum kimért lépésekkel halad a szentenciózus páthosz kothurnusán és egy pillanatra sem engedi meg, hogy a szomorúság ünneplés hangjába vidámság, játéki humor vegyüljön. De a spanyol drámairodalomnak ez a szembeállítás és kedvező világitásba helyezése még nem jelenti azt, hogy Huszár elfogult a spanyolok iránt, és ez az elfogultság nem engedi meg, hogy tisztán lássa Corneille tragikai fenségét. Ha ez az elfogultság igaz lenne, akkor Huszár a spanyol drámaírókat nemcsak a francia klasszikusok, hanem minden más drámaíró fölibe emelné. Csak hogy Huszár ezt nem teszi. Huszár Vilmos egy percig sem tagadja, hogy Calderon, Castro és Lope de Vega kisebbek Shakespearenél; hogy a jellemfestésben, az örök pszichológián alapuló színművészetben Shakespeare műveiben érte el a tető-

pontját. Ezzel a fejtegetésével mindnyájan egyet-értünk.

Brunetièrenak csak egyben lehet igaza. Abban, hogy az adaptáció, az átdolgozás sokszor többet ér az eredetnél. Hogy a drámában nem a nyers anyag, hanem az anyag alakítása, formába öntése a fő; hogy a meseszövésben nyilvánuló invenciónál sokkal fontosabb a feldolgozás művészet. Hiszen tudjuk, hogy Shakespeare és Molière csaknem valamennyi darabja átdolgozás. Plutarch, Holinshed krónikás könyve, Bandello és Luigi da Porte novellái és sok régi angol darab az a forrás, ahonnan Shakespeare remekebbnél-remekbebb tragédiáit, vígjátékait merítette volt. Molière szabadon használta föl Plautust, Cyránót, Scarront és egynehányat az obszkrus kortársak közül. S mennyivel különb a *Fősvény* a *Kincses jászknál*, az *École des Femmes* annál a komikus elbeszélésnél, amit Molière ebben a tökéletes, nagyszerű vígjátékában adaptált!

Az átdolgozásnak ez a védelme jogosult, mert a világ legnagyobb drámaíróinak a példái-
val igazolható. Es azt is elfogadhatjuk, amit Brunetière Corneille nyelvének, stílusának a szépségeiről, a mesteri voltáról ír. De abban már a francia elfogultság szőjal meg, hogy semmisen lehet nemzetibb, semmisen tükrözi vissza jobban a francia XIII-ik Lajos, a francia Richelieu és a francia galantéria korszakát, mint a *Cinna*, a *Polyeucte*, a *Rodogune*. Brunetière ezzel a spanyol imitáció jelentőségét akarja csökkenteni. De azzal a hosszú, nagy gondal összeállított kimutatással szemben, ahol Huszár a spanyol befolyást bizonyítja és ahol színről-színre látjuk, hogy Corneille alakjai miképpen alakulnak át a spanyol jellemvonások domináló hatása alatt: Brunetièrenak ezt a fejtegetését nem fogadhatjuk el.

Huszár Vilmos könyvét semmisen dicsérheti jobban, mint Brunetièrenak az a vallomása, hogy a könyv átolvasása után olyasmit érzett „que nous ne connaissions pas encore assez, en France, l'histoire

a volt nemzeti pártot pécézte ki, de a régi szabadelvűek fejét is megmosta, kivált a Singer Zaigmond ügyében tanusított gyöngöség miatt. Érdekes volt különben az az önéleplezése, hogy 6 a választások idején régebben támogatta a volt nemzeti pártot, mert hitt Apponyiban, aki neki egyszer ilyenformán nyilatkozott:

— Ha a nemzeti párt kormányra jut, az rövidéletű lesz, mert annak kormányzását ugyan nem fogja eltérni Bécs. Hat hónap múlva az a kormány megbukik. De ha a nemzet elég erős lesz, hogy az utána következő engedékenyebb kormányt elsöpörje, akkor aztán diadalmas hosszú életre jön vissza a nemzeti párt, a nemzeti kormány.

Olay Lajos pikáns beszédét vegyes érzelmelek fogadták, de meghallgatták. Egy Béla és Madarász Imre, akik utána az ülést kibeszélték, már nem dicsékedhettek azzal, hogy meghallgatták. Ők egyszerűen kihúzták az időt az interpellációkig.

Az ülés elején a párbajról visszaérkezett Vészi Józsefet jobbról, Zichy Jenőt pedig balról rokonszenvesen megéljenzették.

A képviselőház ülése március 11-én.

— Kezdete délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: **Széll Kálmán** miniszterelnök, báró **Fejérváry Géza**, gróf **Széchenyi Gyula**.

Neumann Ármán előadó: Bemutatja az igazságügyi bizottság jelentését a sanghai-i konzuli hivatal kiegészítése ügyében.

(Napirend előtt.)

Keoskemény Ferenc: Tegnapi — szóló beszéd — a miniszterelnök azt állította, hogy a 63-iki törvényben benne van a közös hadsereg elnevezése. Ezzel szemben konstataja, hogy nincs benne. Ellenben az 1876-iki törvényekben benne van. Szólok ezt a nemzet félrevezetésének minősítve.

Széll Kálmán: A t. képviselő urak tiltakozó szavai illetőleg, hogy a nemzet félrevezették az a megjegyzésem, hogy nekem sohasem volt szándékom, sohasem lesz, de egyelőre kijelentésem nem is alkalmas arra, hogy nemcsak intencióját ki ne zárja a félrevezetésnek, de még a hatását is. Ezt én egyszer és mindenkorra a t. képviselő ur figyelmebe ajánlom és az ilyen vádat visszautasítom: ha a t. képviselő ur akármikor talál az én kijelentéseimben valami olyat, sziveskedjék azt felmutatni, de hiába fog keresni, mert olyat nem fog találni soha. Tölem távol áll a kirodoló, magánéletben, nyilvános életben bárkit is, legkevésbé a nemzetet félrevezetni. Amit én közbeszólásban mondtam, ámbrá igen nehéz itt egyes közbeszólásoknak a dolgát olyan nagyon és precíz figyelemmel kísérni, amiket mondtam, azokat fenntartom a következő alapon és a következő módon. (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

de la littérature espagnole. "Ehhez később azt teszi hozzá, hogy ez a könyv — ha második kiadásán némi módosítást tenne a szerző — a legszabatosabb és legteljesebb tanulmány, amit Corneillenek a spanyol drámairodalomhoz való viszonyáról valaha írtak. És nem tudja eldönteni, vajon a spanyolok és a franciák büszkéik legyenek-e arra, vagy szégyeljük-e magukat, hogy ezt a tanulmányt egy magyar embernek köszönhetik?"

En azt hiszem, ha szegényről van szó, legjobban a Magyar Tudományos Akadémia szégyelheti magát.

Ez az illusztris testület volt az első, ahová Huszár Vilmos a *Revue des Deux Mondes*-ban, a világ legelső folyóiratában földcsórt tanulmányát benyújtotta. Magyar nyelven nyújtotta be és támogatást kért az Akadémiától. Később a támogatástól is ellátott és csak annyit kért, hogy tanulmányából egy fejezetet olvashasson föl az Akadémiának valamelyik rendes, csendes, közönséges heti ülésén.

Az Akadémia minden cseremiszt, vogul és osztyák kopogtatónak meg szokta adni ezt a kegyet. Huszár Vilmost még ezzel a kérésével is elutasította. S ime most az *Académie Française* állítja ki Brunetière és a *Revue des Deux Mondes* után Huszár Vilmosról, akivel a Magyar Tudományos Akadémia szövege sem akart állni, azt a rendkívül bizelgő bizonyítványt, hogy tanulmányára „la plus précise et la plus complète, qu'on ait encore écrite sur les rapports du théâtre de Corneille avec le théâtre espagnol.”

Ennél kínosabb blamázs régen érte a mi Tudományos Akadémiánkat.

A Magyar Akadémia szégyelheti magát. Huszár Vilmos pedig büszke lehet rá, hogy a Magyar Akadémia szégyenkezni kénytelen. A francia akadémia elismerése és a Magyar Akadémia pillulása: ez igazán nem mindennapi jutalom.

Nem mondtam soha, hogy az 1887: évi XII. törvény ezt a szót „közös hadsereg” említi, de igenis, ha szó szerint nincs is említve, fogalmilag tartalmazza a maga egészében. Mit mond ugyanis az 1887: XII. törvények először is? Azt mondja, hogy közös a védelem: hát közös. Másodszer azt mondja: közös a hadügy. Hát mikor a hadügynek a szerve közös, a közös védelem egy szervét, a hadügyet itt a törvény közösen mondja, akkor azt állítani, hogy nem közös a hadügynek a szerve, nem lehet. Ha explicitus verbis nem is szól a törvény közös hadseregről, de az által állapítja meg annak fogalmát tisztán és világosan, mert azt mondja, hogy a hadügy közös; már pedig a közös hadügynek más szerve nincs, mint a közös hadsereg. Ha a hadügy közös, az az intézmény, melyben az kifejezésre jön, csak közös lehet. (Helyeslés a jobboldalon.) De az 1887. évi XII. t.c. ezt világosan kifejezésre hozza, mert ez a törvény azt mondja, hogy a hadsereg egész és összes és ennek az egész hadseregnek kiegészítő része a magyar hadsereg. Hát amely hadsereg egész, — amelynek kiegészítő része a magyar hadsereg, amely hadsereg a közös hadügynek a szerve — és összes, hát az közös is. (Helyeslés a jobboldalon.) Lehet ezt mindenféle szószabatsággal másképp definiálni, de logioe, világosan másképp nem lehet. Így használtuk mi mindig a „közös hadsereg” szót és én vitatom a t. képviselő urral szemben, hogy nemcsak a törvénymagyarázat szerint, de a közönséges szóértelemezés szerint, az etimologia szempontjából is a közös hadsereg nem több, mint az egész, és az egész, több, mint a közös; ami egész, az nem lehet nem közös, mikor annak a közös hadügynek a közös szerve. (Helyeslés és tetszés a jobboldalon.) Az 1889-iki védtörvény pedig világosan közös hadseregről szól. (Élénk tetszés és helyes és a jobboldalon.)

Keoskemény Ferenc: Ismétli, hogy a közös hadsereg elnevezés a törvényben benne nincs.

Nessi Pál: Hivatkozva a házszabályokra, megszürti az interpellációkat elmaradt válaszokat. Kötelességmúlással vádolja külföldön a pénzügyminisztert, kinek még novemberi interpellációira is vannak hátralekös válaszai.

Széll Kálmán: Ami engem illet, éppen nézem ezt a jegyzéket és nem találom egyetlen egy hozzám intézett interpellációt sem...

Nessi Pál: Nem vádoltam!

Széll Kálmán: ... kivéve Molnár Józsiás képviselő interpellációját, amelyre akartam válaszolni, de Molnár Józsiás képviselő ur nem volt jelen. Ami a többi képviselő urak interpellációját illeti, nem látok azok között egyelőre sűrűsöget tárgyat sem, hiszem azonban, hogy a t. miniszter urak fogják azokra válaszolni legközelebb, de bajt nem látok abban, hogy az eddig meg nem történt, ámbrá beismerem, hogy bizonyos szabálytalanság történt, hogy ha 30 napon belül az interpellációkra a válasz meg nem adatik. (Helyeslés.)

(Interpellációk.)

Elnök: Jelenli, hogy Nessi Pál, Kubik Béla és Schmidt Károly interpellációkat jelentettek be. Az interpellációk a szokott időben fognak megtörténi.

Kubik Béla kéri, hogy már két órákor térjenek át az interpellációkra.

Széll Kálmán: A házszabályok szigorú megtartását kérem. A házszabályok azt mondják, hogy az ülés végén terjesztendő elő az interpellációk. A házszabályok rendelkezésének nem az a szelleme, hogy az interpellációkkal a napirendre szánt időt ki lehessen húzni, (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Tartsuk meg tehát, hogy az ülés előtt adassanak elő az interpellációk. Amidőn tehát a Ház t. elnöke ahhoz tartja magát, amit a megállapodás alakjában a Ház már egyszer kimondott, t. i. a félhárom órához, az is elég idő arra, hogy az interpellációk előterjesztessenek. Az sem bizonyos, hogy a miniszter urak fogják-e rögtön válaszolni és így nem lesz válasz és viszonzulás, így tehát hat beszédű ilyen kategorioe beszélni nem lehet. Kérem tehát, méltóztatassék a mellett megmaradni, hogy az interpellációk félhárom órákor adassanak elő. (Helyeslés a jobboldalon. Ellentmondások a szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla ragaszkodik kérelméhez. (Gróf Zichy Jenő és Vészi József a terembe lépnek. Zajos öljenzés jobboldalról és az ellenzéknek.)

Elnök: Felteszi szavazásra a kérdést (Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Nem vagyunk határozatképesek.) Kérem a jegyző urat, hogy állapítsák meg a jelenlévő képviselő urak számát. (Megértünk.) Miatán csak 91 képviselő van jelen, az ülést 10 percere felfüggesztem.

Szünet után következnek.

Elnök: Elrendeli a szavazást.

A többség úgy határoz, hogy az interpellációk félhárom órákor tessenek meg.

(A napirend.)

Következik a napirend, az utoncjavaslat tárgyalása.

Olay Lajos: (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Hogy a katonai javaslatok napvirágot láttak, hogy azok ide a Ház asztalára jöhetnek, annak egyik okául a szabadelvűpárt szerencsédlen megalakulását tartom azt az óriási ellentétet, amely ott személyek és pártok közt van és azt az óriási harcot, mely magában ebben a pártban a pártosporok közt dúl. A hatalomra való törekvésnek és annak, hogy nem egységes a kormány, tulajdonon, hogy ilyen, az országot veszélyeztető törvényjavaslat a Ház asztalára jöhet. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Bánfi idejében a törvénytelen választás, az erőszakos kormányzás, a hatalomhoz való ragaszkodás folytán az alkotmányos élet folytatása vált kétségessé. Mindenki látta azt, hogy az a kormány, hogy a hatalmat megtarthassa, minderre képes. Hogy a kormányok ahhoz a hatalomhoz mily gyorsan ragaszkodnak és készek voltak törvényen ki-

vüli állapotban is kormányozni, mutatta maga a Tisza-lex. (Ugy van! a baloldalon.) Csakugyan itt a parlamentben pártkülönböleg nélkül a jobbák összeállottak, hogy ezen a bajon segíthessenek, hogy az országban az alkotmányos és törvényes kormányzást lehetővé tessenék. A pártok jobbjai ezen összejövetelének eredménye volt a paktum. Ennek a paktumnak eredménye azonban nem volt az, amit ezek a jobbák reméltek, mert ottlő a paktumtól a jobbák azt remélték, hogy csakugyan a kormányzásba egy egészen új rend fog bejönni s hogy nem fog tovább a kormány-párt és a kormány Bécs szölgálatában állni, hanem a nemzeti törekvéseket is iparkodni fog érvényre juttatni. (Ugy van! a baloldalon.)

A nemzet, az egész ország, az egész parlament garanciát látott abban, hogy a volt nemzeti párt gróf Apponyival együtt a kormány-pártba bevonult. Az egész nemzet várt és remélt; azt hitte, hogy csakugyan bekövetkezik az a kor, amelyet 26 évig Apponyi Albert és a nemzeti párt hirdetett és amely csakugyan hivatalra lett volna a nemzet sok nemzeti jogának érvényesítése által a nemzet aspirációit ki-elégíteni.

Mi történt azonban? A nemzeti párt gr. Apponyi Alberttal együtt, dacára annak, hogy 26 évig sohasem akartak elveikről lemondani, egyik kormányval sem akartak pártálni, mindegyik kormánytól azt követelték, hogy elveik érvényesíthessenek s hogy csak abban az esetben lépnek be a kormányba; dacára annak, hogy mikor a kormányok ezt nem fogadták el, ők annyi ideig híven kitartottak a paktum után egy-szerre csak minden fenntartás nélkül beléptek a kormány-pártba.

Nem tagadom, hogy ennek a belépésnek voltak és vannak előnyei a közigazgatás terén, amelyek inkább magának a miniszterelnök ur egyéni jeles tulajdonainak kifolyásai; sajnos azonban, hogy a nemzeti párhoz kötött reményeink nem valósultak meg. Mindjárt az új kvótánál, amelyet pedig egész hosszú során át ők üldöztek leginkább az érvek egész hal-mazával, ők muatták ki azt, hogy mily veszthozó volna annak felemelése a nemzetre, mégis mi történt? A löiemelt kvótát megszüavák.

Jött a katonai javaslat. Azt hittük, hogy ezt már a nemzeti párt nem fogja engedni hiszen főként a katonai ügyeknél voltak elvi jelentőségű kívánásai; s mégis igaz, hogy kísérletet tettek, amit tudom, de a kísérletből előlva, mégis megadták magukat és elfogadták a katonai javaslatokat is. (Ugy van! a baloldalon.) Én nem akarom hinni, hogy a nemzeti pártban ennyire ocsádotlan volna. Nekem ezt kétszeresen joggom van állítani mert én a nemzeti pártban lelkem igaz meggyőződéséből, hazafiaságból egyik főtámogatója voltam. Gróf Apponyi Albert nagyon jól fog emlékezni, hogy a 80-as években a bácsmezői választásoknál — igaz, pártom elnöke, Irányi Dániel beleegyezésével — én sok esetben még saját pártom érdekét sem tekintve szigorúan, mindig arra törek-tem, hogy a nemzeti pártnak biztosítsam a jövőt politikailag, hogy mentől több kerületet juttathassak a nemzeti párt részére. Tettem azt azon meggyőző-désben, mert — amit már előbb mondtam — én hittem, én bíztam Apponyiban, bíztam a nemzeti párt-nak erejében, bízam abban, hogy ő meg fogják állni a helyüket s nem fogják elveiket feladni. Ezt annyival inkább tettem, mert hiszen nagyon jól fog emlekezni gróf Apponyi, a Ház igen t. elnöke, azon, igazán hazafias kijelentésére, mikor szöbe került, hogy mi lesz, ha a nemzeti párt kormányra jut?

Azt mondta gróf Apponyi az ő nemes lelkületéből kifolyólag, hogy ha én kormányra jutnék, illetőleg pártom kormányra jutna, az csak rövidéletű lehet. 5-6 hónapig-ig csak eltarthatni. Bécs nem fogja akarni a nemzeti párt elveit érvényesíteni, mi vissza fogunk vonulni. Ha a nemzet ereje a következő kormányt elseprí, akkor jövőnk mi vissza és akkor fogjuk érvényesíteni elveinket, és akkor fogjuk a nemzet jogait érvényre juttatni. Ez oly hazafias kijelentés volt amely előt, hogy meghajoltam, amelynek, hogy még politikai működésemet is alárendeltem nem szégyenlem sőt büszkén állítom, hogy ezt hazafias kötelességemnek tartottam.

Ez volt az a nemes, az a hazafias kijelentés, amely engem elragadott, amely bálmutaba éltet, amely felkellette bennem a reményt a heza jobb jövőre iránt. Ha a nemzeti pártal így állunk, hogyan állunk azok-kal az ugynevezett régi szabadelvűekkel? Sajnos, még rosszabbul, mert itt legalább megvolt a nemes akarat, megvolt a nemes törekvés és én hinni akarom, hogy még most is megvan. De a régi gárda az egy megszokott tömeg, amely mindig Bécs rendelkezésének törekszik eleget tenni, amely régi gárdának legelőbb törekvése Bécsnek kedvében járni, hogy a hatalmat megtarthassa. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Most pedig kétszeres okuk van erre és ez a szerencsétlenség ennek a nemzetnek. Azért mondtam én, hogy ezért hiszem, hogy csak így jöhetett létre ez a katonai javaslat, mert látta Bécs, hogy úgy a nemzeti párt, mint a régi szabadelvűpárt nem tud, nem mer, nem képes akciót kifejteni, mert mindegyik hatalomra törekszik. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Mindegyik hatalomra akar jutni és hogy ő jusson a hatalomhoz, kéts minden nemzeti érdekét alárendelni; egyedüli politikai érdeke az, hogy a koronának bízalmát jár, on jobban kedvében, melyik bírja a korona bízalmát megvenni, hogy ők juthassanak a hatalomra. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Hogy ez a szabadelvűpárt teljesen képtelen és tehetetlen — a régi szabadelvűpártot értem — az én önálló akció kifejtésére, hogy ők legjobb meggyőződésüket sem merik nyitlan kifejezni, hogy ők egyáltalában semmiféle akcióba belemenni nem mernek, még ott sem, ahol a magánbeszélővel van szó, arra fogok majd pár példával szolgálni. (Halljuk! Halljuk!)

Itt volt a Singer Zaigmond esete. Hogy állott ez a dolog? Gróf Apponyi Albert és a nemzeti párt egy memorandumot készítet, amelyet átadott a kormány-nak és amely memorandumban ők hazafias,

nemes elveiket, követeléseiket a katonai törvényjavaslatl szemben érvényesíteni törekedtek. Ez nemes, hasznos, nagy cselekedet volt, de ha az komoly akart lenni, amiben nem kételkedem — magának gróf Apponyinak, magának a nemzeti pártnak kellett volna törekednie arra, hogy ez nyilvánosságra hozassék. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) En nem tudom, Singer Zsigmond ur hogyan kapta meg ezt a memorandumot, de azt tudom, hogy az egész világon a sajtónál bevett szokás, képességek szerint, százezreket, sőt milliókat áldozni arra, hogy politikai s egyéb titkokat megvásároljanak. Etikailag ehhez nem akrok hozzájárulni. Lehet, hogy az nem helyes, de a gyakorlat az, hogy egész Európában, minden nemzetbeli sajtó iparkodik mindenféle titkokat, bármilyen áldozat árán is, a birtokába jutni. És nem volt rá eset még Európában, de talán a világon sem, hogy ezért a szerkesztői felelősségre vonták volna. Hát hogyan lehetett akkor ebben az esetben felelősségre vonni Singer Zsigmondot, amikor azok, sőt kötelessége, a sajtó felfogása szerint nyilvánosságra hozni egy olyan dolgot, amely nemesak Magyarországot, sőt egész Ausztria-Magyarországot, de talán a külföldet is érdekelte? Hát nem volt jogos, t. Ház, az eljárás vele szemben. Zárt ülésben ennek az embernek még a beoszlását is megtámadták és a szabadelvűpárt, bár tudták, hogy helytelen az eljárás, nem akadt egyetlen-egy ember sem, aki meg merie volna az igaz ügyet védelmezni.

Szél Kálmán miniszterelnök: Én védtem! Olay Lajos: A miniszterelnök ur véde, de ez nem elég. (Derűtlenség a jobboldalon.) Méltóztassék csak visszamelegkezni Abrányi Kornél esetére, aki szintén egy politikai titkot közölt a lapjában. A bíróság ment be akkor a szerkesztőségbe, hogy nyomára jöjjön annak, hogy ki a politikai titoknak az elárulója. Abrányi Kornél revolvérrel a kezében védte meg a sajtószabadságot és védte meg a titoknak a közlőjét. És mi itt az ellenzék, velem együtt, beteklen küzdöttünk a sajtószabadság érdekében és hangoztatuk, hogy Abrányi Kornél ment-e mi joga meg van sérve. És mi történt most itt? Singer Zsigmondot a t. tulajdon, meggyőződése ellenére, kiszolgáltatta, mert félt az ellenzékől. (Derűtlenség a jobboldalon.) Megmondom ennek is az okát, ne méltóztassék azt rossz néven venni. (Halljuk! Halljuk!) Én nem akrok senkit meggyanúsítani, és nem akrok azt binni, hogy úgy van, sőt előre kijelentem, hogy nem hiszem, hogy úgy van hanem mondják meg önök, hogy igazam van-e, ha nincsen igazam, szívesen visszavonom az állításomat. (Halljuk! Halljuk!) Itt van Rakovszky István t. képviselő ur kezében a fekete könyv, amelybe 70-72 kormánypárti képviselőnek a neve van bejegyezve, akik ellen akkor jelent be inkompatibilitást, amikor akar. En nem hiszem, hogy azok csakugyan inkompatibilisek, de tényleg nagyon sokan vannak ott, akik a közgazdasági téren működnek, szövetkezeteknél, egyes más intézeteknél, igazgatók és bár hiszem, hogy ha ellenük az inkompatibilitás bejelentetnék, nem mondanák ki őket inkompatibiliseknek és felemtetnék, de félnek a hajsztól. És már most tekintet arra, hogy először a hatalmat meg akarják tartani, másodszor, mert félnek a hajsztól, mert félnek Rakovszky nagy hatalmától. (Nagy derűtlenség a jobboldalon.) Felkiáltások a néppárt: Ejen Rakovszky, nem mernek semmit sem cselekedni. (Derűtlenség és zaj a jobboldalon és felkiáltások: Lássuk a fekete könyvet! Hol van a fekete könyv? Folytonos zaj. Előző csemet. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ide vele a Ház asztalára! Lássuk a fekete könyvet! Folytonos zaj.)

Rakovszky István: (A Ház asztaláról törvénykönyvet vesz fel.) Itt van ebben a nagy könyvben, az inkompatibilitási törvényben. (Derűtlenség és zaj.) Előző (csemet): Csendet kérek! (Felkiáltások a jobboldalon: Hol van a fekete könyv?)

Olay Lajos: Nagy bajoknak a szülő oka ez, t. képviselőház, hogy a régi szabadelvűpárt nem mer mozdulni. Higgye meg a t. képviselőház és a nemzet, hogy ma tulajdonképpen két táborból áll ez a nemzet. Az egyik a szabadelvű a másik a klerikális tábor. A szabadelvűek nem mernek megmozdulni, mert ilyen kellemetlenségektől félnek, de a klerikálisok bátrak és erősek.

Förster Ottó: Hol vannak? Mutasd meg!

Olay Lajos: En azt hiszem, hogy úgy, mint az egyházpolitika alkalmával az összes klerikálisok minden párból összeálltak, szövetkeztek, vigyáznak rá, nagyon jól tudnak Magyarországot négyezer éves történetéből, hogy ha Bécsnek, az urakodó családnak, a kamarillának szüksége volt valamely dolog végrehajtására, soha sem a nemzet jobbait kereste, hanem azokat, akik kések és hajlandók voltak tervek, céljai végrehajtására; vigyáznak rá, ebből a gyengeségből, amely önként világosan látható, be fog következni rövid idő alatt, nem akrok jós lenni, a klerikális kormány megalakulása. Ha ez a klerikális szövetkezés csakugyan kormányra jutna, azután igazán minden lesz, csak nem magyar, nem szabadelvű.

Förster Ottó: Azért küzdünk veletek!

Olay Lajos: Ha az én elveim mellett, akkor mindig nagyon szívesen veszem! Ha a kormánypárt csakugyan oly egységes volna, mint a régi időben volt! Émlékezzenek csak vissza az egyházpolitika idejére, amikor a szabadelvűpárt talpara állott és Bécsnek azt a törekvést, amellyel Héderváry akarta a kormányelnökséggel megbizni, meg tudta húsítani! De ma ez a háborgó párt nem bír semminek ellenzékül, ma ez a párt semmi mást nem tekint, csak lebeszél az egyik részen és a másik részen, hogy mikor jön már meg az ideje neki, mikor juthat ő a hatalomra. Aterve a javaslatra, én semmitől katonai javaslatot meg nem szavazok, mert én a közös hadseregnek egy krajcárt sem adok, én csak a magyar hadseregre szavazok meg. (Éljen a szélsőbaloldalon.) Igaz, hogy azt mondták önök, hogy mi a honvédségre mindent megszavaztunk. Elég hiba volt, hogy 1899-ig, amint Barla Ödön t. barátom szépen

kifejtette, 142 milliót dobtunk ki a honvédségre, évenként 4 600 000 forintot, mert a nemzet mindig kész álladozta, ha a nemzeti hadseregről van szó; elég hiba volt, hogy sokáig azt hittük, hogy a honvédség a magyar hadseregnek magja lesz és szívesen szavaztunk meg minden előterjesztést. Sajnosan láttuk azonban, hogy az a honvédség nem a magyar hadsereg magja, hanem most már határozottan a közös hadsereg kiegészítő része. De hát hogy Bécsben így mernek a magyar nemzetet bántani, annak más oka is van. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbalon.)

T. Ház! Sajnos, hogy úgy van, de meg kell mondanom, hogy más nemzeteknél — még Ausztriában is, a cseh, morva vagy akármelyik népénél — ha ő felsége, a király megkéri a vezetőt és illetőleg megkéri, azt mondván neki, hogy nagyhatalmi érdekből, dímszati érdekből ezt vagy amaz oleszedje: az a vezérőrnagy nyitlan odafelül, hogy: „En hiába igazgérnem meg felségednek, mert amit a nemzet meg tudná ezt, vagy minélgy en ezt kijelenteni nem érem, engem rögtön megsemmisítenének, rögtön lehetetlenné tennének.”

Sajnos, minálunk ez nem így van. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Nálunk — sajnos — nemesak magában a kormánypártban, az egyének egyenkint és pártokint versenyeznek a hatalomért, hanem ettől eltekintve, a politikai vezérőrnagy nem olyanok, mint más nemzeteknél. Nem azért vezérőrnagyok ők, hogy a nemzetnek szolgálatot tegyenek, hanem azért, hogy a miniszterelnök állását megnehezítsék. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbalon) úgy hogy a miniszterelnök, ha akar is valami jót tenni, ha akarja is erélyes lenni, ezt nem teheti, nem meri tenni, nem akarja tenni azért, mert ott van a háta mögött tíz-tizenöt ember, akik mindeure képesek és kések, akik felajánlják magukat bármely percben, akik tulleitálni kések magat a miniszterelnököt is. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbalon. Moggás a jobboldalon.)

En t. Ház, nem akrok tovább foglalkozni ezzel a javaslatl: én csak kijelentem, hogy én a javaslatot vészthozok tartom hazámra és nemzetemre és azért azt nem iogadom el. (Élénk helyeslés és éljen a szélsőbaloldalon. A szónokot többen üdvözlék.)

Egy Béla: Nem szavazza meg a javaslatot, mint ahogy nem szavazná meg az unjoncemeletet meg a nemzeti hadseregnek sem. Elviselhetetlen teher az. Hosszasan polemizál a többség szónokával, majd a hadsereg belsejébe vezeti bírálja. Határozati javaslatot nyújt be annak tanulmányozása végett, hogy nem lehetne-e polgári elemekkel helyettesíteni a kornházban alkalmazott legénységet. Továbbá kéri kimondani azt is, hogy a tisztú szolgák intézménye eltörölendő.

Ezután szünetet kér.

Előző az ülést 10 percre felüggesztí.

Szünet után. (Az előzői széklet Tullian Béla foglalja el.)

Egy Béla folytatja beszédét s Deák Ferenc beszédéből bizonyítja, hogy a sok katonatartás nem válik az állam érdekére. Ezután saját tapasztalatait mondja el s azt állítja, hogy az ő idejében nem kintoztak Góterhaltával a magyar flukat. A törvényjavaslatot nem fogadja el. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Madarász Imre nem szavaz meg semmit sem a hadseregnek, mert az osztrák szellemű. Keserű hang hallatszik az egész országból. Megelégedettség, inség s nyomor hangja. Megelégedettségre vall ez? Nem. S el lehet nyomni azt unjoncemeletessel? Pusztákkal, csendőrokkal kell visszakorgatni a kivándorlókat a határról. Mindez nyomorúságnak a tanuja. 67 után szabadságról, függetlenségért epedett a nemzet, de nem kapott. A miniszterelnököt hibáztatja azért, hogy a javaslat napirendre került, valamint most utólag szemrehányást tesz a kvóta felemelésért is.

A kormány és többsége állandóan sérti a magyar nemzet jogait, amikor megengedi, hogy a hadseregnél csak a német nyelv érvényesüljön. Csodálja, hogy a szóban forgó javaslatokat a Ház elé merék hozni. Nem fogadja el a törvényjavaslatot s határozati javaslatot ad be az iránt, hogy a kormányt a Ház vonassa azt vissza.

Makkai Zsigmond olvassa beszédét, amely főleg a miatt panaszkodik, hogy az adó egy liter szeszre már ötven krajcárra emeltetett és hogy fölemlékedett a postai és vasuti szállítási díj. A Ház tagjai zavarkat adtak a válaszában, hogy semmiféle olyan javaslatot nem iogadnak el, ami költséggel jár, hát tartásuk most be adott zavarkat. A benyújtott törvényjavaslatot el nem iogadja. Beszédét azzal végzi, hogy elég volt már az osztrák uralom idáig, ő nemzeti hadsereget akar látni.

Előző: A Ház hozzájárulásával a vita folytatását hoinpara halasztja.

(A katonai sematizmus.)

Rátkay László a házszabályokhoz szól. A törvény azt mondja, hogy a Ház minden okmánya magyar A Ház asztalára pedig németnyelvű katonai sematizmus van letéve. Kéri, hogy ezen a Ház azonnal segítsen.

Előző: En úgy vagyok értesítve, — pozitíve nem mondhatom, — hogy azon iokmány, amelyről szó van, nem a bizottság részéről tettelet le a Ház asztalára, hanem Hajdu iobadnag ur eselőből kitolyglat a honvédelmi miniszter ur részéről. Tehát nem hivatalos nem a bizottság részéről előterjesztett okmányról van szó, hanem a miniszter ur részéről tettelet az le mint adalék annak bizonyítására, hogy Hajdu iobadnag neve kétszer, vagy háromszor fordul elő a sematizmusban.

Szél Kálmán: Ami a katonai névtárnak az a részét illeti, melyben a helységnevek fordulnak elő és ahol a helységnevek nem a törvény által előírt, vagyis a magyar állam nyelvére vannak felvéve, arra

csak felvilágosítással szolgálók Rátkay László t. képviselő urnak, hogy a törvényben, amely ma végrehajtás alatt van, a végrehajtás és alkalmazás határideje a kormányra bízott. (Ugy van! Ugy van! jobbról.) Az előmunkálatoknak bizonyos stádiumáig ezt végrehajtani nem lehetett. Ha betű szerint vettem volna a törvényt, talán még ma sem lehetne végrehajtani, mert mindenütt még nincs keresztülvite. En azonban időszerűnek és szükségesnek tartottam éppen a magyar állam szempontjából és a magyar állam állami magyar karaktere szempontjából, hogy előbb hajtsam végre ezt a törvényt, és a mult esztendő nyarán a törvény ezen részének végrehajtását rendeltet el. Ennek következtében felszólítottam minden illetékes miniszteriumot, hogy nem szabad többé más nyelven használni a községneveket, mint a magyar állam nyelvében. Így értesítettem a közös hadügyminisztert is és a közös hadügyminiszter — ezt jelethetem a Háznak — ezt azonnal rendeltetel minden alantas hatóságának és parancsnokának meghagyta (Élénk helyeslés jobbról.) és ez kivétel nélkül alkalmazása van véve. (Élénk helyeslés jobbról.)

Az a sematizmus még ezen rendelet végrehajtása előtt nyomtatott és így abból nem lehet hivatkozni. (Ugy van! Ugy van! jobbról.)

De mondhatom, azt óhajtom és kívánom, hogy külföld és beföld, magyar állampolgár és nem magyar állampolgár, mind olyan lelkiismeretesen tartsa meg azt a rendelet, mint ahogy a katonai hatóságok megtartják, és én meg iszek vele elégedve. (Élénk helyeslés jobbról.)

(A kabinetiroda leirata.)

Kubik Béla interpellálja a kormányelnököt a kabinetiroda hivatalos nyelve ügyében; már esztendőre, hogy ebben a kérdésben szót emelt; — hogy tudniillik a kabinetiroda egy szegedi polgárhoz német szövegű leiratot intézett, s azóta volt ideje a kormányelnöknek a dolgot tanulmányozni.

Szél Kálmán: Sietek ez a kérdést, amely elől akkor sem tértem ki és most sem térek ki, felvilágosítani a t. Ház előtt és némileg igazolni, hogy mekkora mérvű hanyagság vagy mulasztás terhel engem — mert ha volt mulasztás, az engem terhel, beismerem — ebben a kérdésben, amit azt Kubik Béla képviselő ur szíves volt az imént az én szegény jejemre ráolvasni. (Halljuk! Halljuk!) A dolog úgy történt, hogy interpelláció nem intéztetett hozzám, mert akkor én a kelő időben megadtam volna a választ. Itt tehát mulasztás a részben nem fogom fenn. Szóba hozott: azonban ez a kérdés a tavalyi költségvetés tárgyalása alkalmából és akkor én azt mondtam, hogy [majd utánajárok a dolognak, mert előtem az ismeretlen és új dolog. Mert én úgy tudom, hogy a kabinetirodák minden magyar vonatkozású és magyar hatóságokkal és magyar emberekkel való levelezése magyar. Nem tértem ám ki, Kubik Béla képviselő ur, hanem azt mondtam, hogy meg kell nézmem azt a faktumot, amely előtem ismeretlen volt és amelyet ideadtak. A képviselő ur egyszer szóba hozta nekem magánúton ezt az ügyet én bizony régg megéledkeztem róla, — hiszen más egyéb kisebb és nagyobb dolgaim is vannak — és akkor azt mondtam a képviselő urnak, az egész dolog, amint felvilágosítani leszek szerencsés mindjárt most is, nem érdemli meg, hogy ezt külön felszólalás tárgyává tegyék; ha majd a költségvetés tárgyalása során megint napirenden lesz a kabinetiroda, tegyen hozzám kérdést, akkor iogok felelni, mert hiszen én utánajártam a dolognak és azt tisztába hoztam. A képviselő ur nem volt szíves ezt tisztázni és anélkül, hogy megkérdezett volna, — nem akar ez szemrehányás lenni, én csak a dolog historikumát adom elő — szíves volt interpellációt hozzám intézni és nekem alkalmat adni, hogy kötelességszerűleg, kérdés intéztetvén hozzam, ebben a kérdésben feleljek. A dolog abban áll, hogy tavaly Rátkay László képviselő ur bemutatott egy iratot, amely intéztetett Kottlár asztalos mesternek Szögöreg. Hanem ez nem leirat, mint ahogy Kubik Béla t. képviselő ur mondja, hanem egy egyszerű értesítés, amiről mindenki meggyőződhetik minden aláírás nélkül és hiába nézmem mindenféle képen, én sőt sem látok rajta. Az pedig azóta aligha repült el róla. (Derűtlenség jobbról.) Egy hang a szélsőbaloldalon: A borítékban! A borítékban sinosen. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: A peccséten!) Az lehetséges. (Derűtlenség a szélsőbaloldalon.)

A dolog tehát abban áll, hogy kérdés intézteték hozzám, hogy miért nem magyar nyelven adatik ki az ilyen értesítés. A t. képviselő urnak iökéletesen igaz van hogy akkor Rátkay képviselő ur kérdezte ezt tőlem és igaz van Kubik képviselő urnak ha kérdezi tőlem, hogy miért nem adnak ki az ilyen értesítések magyar nyelven. Utánanézem, mert nem értem, miként lehetne ez így.

En sematizálhatom a t. képviselőháznak, hogy minden értesítés, amely a kabinetiroda részéről magánfeleknek adatik, — még pedig csak kibálgatási ügyekben, mert egyéb ügyekben a kabinetiroda teilekkel nem érintkezik — mindig magyarul adatik ki. (Általános helyeslés.) A kabinetiroda, mint méltóztatni tudni, nem kormányzószerk, sem nem közjogi hivatal, sem abszolúte nem hatóság és így írásban semmiféle leiratokat, rendeleteket nem küldöl, mert hiszen Magyarországon a teilek miniszterium kormányzó és senki más. (Helyeslés. Ugy van!) A kabinetiroda részéről értesítés csakis kizárólag kihallgatási ügyekben intéztetük a felekhez, különben semmiféle érintkezés a teilekkel nem történik, ez pedig mindig magyar nyelven történik.

Ime itt van — bemutatom a képviselő urnak — egy sereg blanketta, még boríték is, amely mind magyar nyelven van kiállítva. (Olvasza:) „E császár és apostoli királyi felsége kabinetiroda.” Ez az egyik, amelyben nincsen semmiféle nyomtatvány, tisztán egyedül csak ez a cím és ez egy blanketta. Itt van

ményt létesít államköltségen, amely a belső fogyasztás biztosítása végett minden államnak megengedett surtaxe helyett valóságos állami prémiumot állapít meg.

Egy másik belga cukoripari szaklap ismerteti *Biot*nak és *Rouvier* pénzügyminiszternek a francia kamarában tett nyilatkozatait, amelyek megegyeznek abban, hogy az osztrák és magyar cukortörvények valóságos hivatalos kartel szervezését jelentik, amely ellenkezik a brüsszeli egyezményrel és szerintek arra irányul, hogy indirekt prémiumot juttasson a gyárosoknak.

A *Neue Freie Presse* párisi levelezője beszélgetést folytatott *Ribot*val, aki egyebek közt ezeket mondta:

— Ausztria-Magyarország cukortörvényhozása határozottan sérti a brüsszeli egyezménynek egy betűjét, mint szellemét. Ez az állami oltalom alatt való kartel-képzés megerősített kartelt jelent és közvetlen prémiumokat involvál. A brüsszeli konferencia minden kartelt meg akart akadályozni, ezért állapította meg a 6 frank surtaxe-t és az volt a célja, hogy minden prémiumot kizárjon. Az osztrák-magyar törvényhozás kontingens-rendszerét a nemzetközi bizottság el fogja ítélni. Előre lehet látni a bizottság egyhangú döntését. A magyar és az osztrák delegátus kivételével valamennyien egyet fognak érteni abban, hogy a kontingens-rendszer ellentétes a brüsszeli állam-szerződéssel.

A levelező még hozzátézi, hogy a nemzetközi bizottságban való kinevezések legközelebb meg fognak történni. A bizottság egyik feladata lesz az is, hogy határozzon azoknak az államoknak a hozzájárulása dolgában, amelyek az egyezményt nem írták alá, vagy amelyek abból az okból, hogy exportjuk nincs, külön álláspontra foglaltak el.

A tisztviselők fizetésrendezése.

— A pénzügyi bizottság ülése. —

Budapest, március 11.

A képviselőháza pénzügyi bizottsága ma délután öt órákor megkezdte az állami tisztviselők fizetésrendezési javaslatának részletes tárgyalását. A kormány részéről jelen voltak: *Széll Kálmán* miniszterelnök, *Lukács László*, *Floss Sándor*, *Daranyi Ignác*, *Wlassics Gyula* miniszterek, *Zsitvinsky Mihály*, *Grünenstein Béla* és *Mohay Sándor* államtitkok, *Popovics*, *Azaméthi* miniszteri tanácsosok, *Halász* osztálytanácsos. Az ülés elején *Lukács László* pénzügyminiszter javasolja, hogy a távollevő *Falk Miksa* helyett *Berzeviczy Albert* kérjék fel az elnökségre (Általános helyeslés). *Berzeviczy Albert* elnök megnyitván az ülést, jelenti, hogy a napirendre kitűzött vasuti javaslat ma ne tárgyalassék, minthogy a kereskedelmi miniszter és államtitkárja hivatalosan távolvannak. A bizottság ebben az értelemben határozott.

Erre a bizottság hozzáfogott a fizetésrendezési javaslat részletes tárgyalásához.

Hegedüs Loránt előadó jelenti, hogy kapott megbízatásához képest a szükséges előmunkálatokat elkészítette és azok a tagok számára rendelkezésre állanak. (Helyeslés). *Komjáthy Béla* nemcsak a Házhoz, hanem a képviselőkhöz érkezett kérények figyelembevételét kéri. *Barabás Béla* azt kérdezi, hogy tanulmányozták-e a miniszterek az összes kérényeket?

Lukács László miniszter kijelenti, hogy a bizottság alapján vére csak a Házhoz érkezett kérényekkel foglalkozhatunk. Ezt az elvi álláspontot kéntelen fenntartani. De nem zárkózik el ez esetben az összes kérények figyelembevételéről, egyébként a kormány ismeri az összes kérényeket és az előadó a figyelembe vehető kérényekből a megvalósítható óhajakra megteszi a maga indítványait. (Helyeslés.)

A címet változatlanul elfogadják. Az 1. §-nál *Hegedüs Loránt* előadó jelzi, hogy a kérények legtöbbje idetartozik s csak itt volnának tárgyalandók. A bírák kérényeit a megfelelő szakasznál véli tárgyalandóknak. A kérények eiseje az, melyben a tisztviselők az 1600 koronás minimum megállapítását kéri. *Komjáthy Béla* azt a tárgyalási rendet kívánja, hogy minden kérényről fölött döntson a bizottság. *Hieronymi Károly* és *Miklós Ödön* az előadó álláspontjára helyezkednek. A bizottság abban állapodott meg, hogy az egyes kérénycsoportok fölött külön határoz.

Hieronymi Károly az 1. §-hoz általánosságban megjegyzi, hogy ragaszkodik a vasuti tisztviselők fizetésének törvény útján való szabályozásához. Kéri, hogy vagy ebbe a javaslatba vegyék föl az államvasuti tisztviselőket vagy pedig külön javaslatban terjeszsek a törvényhozás elé. — *Barta Ödön* azt találja, hogy itt két külön nyugdíjstátusról van szó, amit legalább is nehéz egy kalap alá fogni. — *Neményi Ambrus* a maga részéről is támogatja *Hieronymi* óhaját. Itt 35.000 emberről van szó, amit rendelti uton elintézni nem lehet. — *Szederkényi Nándor* szintén támogatja *Hieronymi* kérését. — *Lukács László* miniszter ma nem nyilatkozhatik ebben a kérdésben, minthogy a kereskedelmi miniszter nincs jelen. Megjegyzi, hogy az államvasuti tisztviselők fizetését eddig mindig adminisztratív uton rendezték. Azonkívül különböző a nyugdíjazási és a fizetési rendszer. Továbbá még az sincs előtérve, hogy a vasuti tisztviselők állami tisztviselőké-e? Nincs tudomása arról, hogy a kormány törvényes szabályozást helyezett volna kilátásba. *Kosuth Ferencnek* nincs kifogása a kereskedelmi minisz-

ter megjelenésének bevárása ellen. De azt pátolja, hogy a vasuti tisztviselőket állami tisztviselőkné minősítsük. A bizottság a pénzügyminiszter felszólalása értelmében határozott, t. i. bevárja a kereskedelmi minisztert.

Hegedüs Loránt előadó ismerteti a minimumra vonatkozó kérényeket, amelyeket az általános vitában emlelt argumentumok alapján nem tart teljesíthetőnek. *Hieronymi Károly* a minimumot a kvalifikáció szerint 1600 és 1400 koronában állapítaná meg. *Lukács László* pénzügyminiszter jelzi, hogy *Hieronymi* kívánása máris teljesítve van, mert a nagyobb minősítésű tisztviselők miúndjárt a tízedik fizetési osztályba lépnek. Különben is ez a kérdés a kvalifikációs törvény alkalmával döntendő el, annál inkább, mert most az ilyen értelmű változtatás pénzügyi hatásváltozás megfoghatóvá a javaslatot. *Popovics* miniszteri tanácsos *Hieronymi* kérésének pénzügyi hatását abban illusztrálja, hogy itt 13.800 tisztviselő felől 600 korona kezdőfizetésű többletről lévén szó, körülbelül 2 1/2 millió koronáról van szó. — *Szederkényi Nándor* az 1600 koronás fizetési minimumot pátolja. — *Neményi Ambrus* a javaslat rendelkezését fogadja el, mert a módosítás a javaslatot nemcsak késleltetné, de kockáztatná is, minthogy itt 8 millió korona többletről van szó. — *Floss Sándor* miniszter utal arra, hogy a kezdőfizetés a magasabb minősítésre elég kedvezően van megállapítva, mert előtte áll az emelkedés, de nem is lehet sérelmes rá nézve a kisebb kvalifikációjú miatt, mert a kisebb minősítésű tisztviselőktől viszont nem áll akkora tér az előrehaladásra, mint a magasabb minősítésűeknek. — *Kosuth Ferenc* pátolja *Hieronymi* eszméjét és a magasabb minősítésű tisztviselőket jobb kezdőfizetéssel való ellátását kéri, amit illusztrál a bányakapitányságok tisztviselői helyzetével, akiknek két kvalifikáció kell felmutatniuk, de akik mégis mögéje kerülnek az egyszerű kvalifikációjú tisztviselőkné.

Lukács László miniszter mindenben csatlakozik *Neményi* felszólalásához s biztosítja, hogy az 1600-as minimum som szüntetné meg a panaszokat, mert nincs ember aki fizetésemelési javaslatot közmegegyezésre tudna csinálni. Ausztriában is bevállják, hogy az 1600-as minimummal tulmentek a kelő határon. Nem vagyunk különben sem abban a helyzetben, hogy 8 millió többletet elviselhesünk. Ennek a helyzetnek a méltánylást elősorban el lehet várni a pénzügyi bizottságtól. A bányahatósági tisztviselőkre nézve megjegyzi, hogy foglalkoznak a tanterv megfelelő módosításával. Egyébként pedig az ilyen ketős minősítésű tisztviselők a tanulás jelentékeny ideje alatt állami támogatással tanulnak. Kéri a javaslat 1. §-ának változtatás elrogadását.

Komjáthy Béla utal arra, hogy vannak például a rendőrségnél kezelendők, akiket a fizetési osztályba sorolva neveztek ki, de akik most mégse kerülnek fizetési osztályba. — *Élnök* jelzi, hogy ez kiűn kérény tárgyat képezi, tehát később volna tárgyalandó. — A bizottság a minimuma nézve mellőzte a kérényét és megállapította az 1400 koronás fizetési minimumot.

Hegedüs Loránt a miniszteriumok, a Kuria és a közgazgatási bíróság segédhivatali főigazgatóinak kérését, hogy a 7. fizetési osztályba sorozzák, nem támogatja, mert itt nem státus rendezéséről van szó. — *Lukács* pénzügyminiszter az előadó álláspontjára helyezkedik, mert ez a kérény egyenesen fizetésfelelőst kéri. A bizottság mellőzi a kérényét. — *Hegedüs Loránt* előadó hasonló okból a telekkönyvi tisztviselő kérényét is mellőzi javasolja. — A bizottság ezt a kérényét az 50. §-nál fogja tárgyalni.

Az állami tisztviselők orsz. egyesületének azt a kérését, hogy az állami tisztviselők az egyes fizetési osztályokba öt év alatt arányosabban osztassanak be, *Hegedüs Loránt* előadó azt javasolja, hogy foglalja el a bizottság az indokolt álláspontját. *Hieronymi Károly* a tisztviselő kérését méltányosnak tartja, amit illusztrál a javaslatból idézett adatokkal amelyek igen nagy aránytalanságot mutatnak fel. A fizetési osztályba sorolásra nézve azt javasolja, hogy ez törvény útján történjék. *Hegedüs Loránt* kijelenti, hogy ő nem tartja a kérését elutasítandónak, hanem a kormány az elérhető megtakarításokkal segítsen a főpanaszolt bajon. *Lukács László* miniszter konstatálja, hogy a státus-korrigálás kerestül fog menni, csak a kormány azt kéri, hogy ne kössék meg a kezeit, amit már azért sem ajánlana, meát az államháztartás alakulását sem láthatjuk előre. A kormány maga is belátja, hogy itt valamit kell tenni és megjegyzi, hogy amit tenni fog, azt törvényes rendelkezés alapján fogja tenni. — A bizottság a miniszter kijelentését fölveszi a bizottság jelentésébe és elfogadja az előadó javaslatát.

A végrehajtók kérényét *Hegedüs Loránt* előadó nem pátolja. — *Barta Ödön* utal arra, hogy a bírósági végrehajtók jövedelmé igen különböző s ezen változtatni kell. — *Floss Sándor* igazságügyminiszter a kérdést a végrehajtási retormra hagyta, mert ez a kérdés helyesen csak ott oldható meg. — A bizottság az előadó javaslatát fogadta el.

A hírségi állomások tisztviselőinek és az orsz. bírósági ügyészeti intézet személyzetének kérésénél *Hegedüs Loránt* előadó javasolja, hogy az a) tabella IX., X. és XI. fizetési osztályból vétessenek ki és a mostan kezdő fizetéssel helyeztessenek át a c) tabellába. A bizottság elfogadta az előadó javaslatát. A tanfelügyelők szintén kéri kivételüket a fizetési osztályokból és a c) tabella megfelelő rovatába való helyeztésüket. — *Hegedüs Loránt* előadó azt javasolja, hogy csak költségvetési uton segítsenek a tanfelügyelők helyzetén és kérésüket most a javaslat érdekében ne teljesítsék. — *Barta Ödön* a tanfelügyelők kérését méltányosnak tartja és pátolja. — *Wlassics Gyula* miniszter utal arra, hogy nem fizetési osztályokba, hanem fizetési fokozatokba való beosztásról van szó. A fokozatos státuszrendezés segíteni fog a tanfelügyelők baján. A tanfelügyelők képeisése különböző. Maga is az eredeti javaslatot pátolja. A bizottság az előadó indítványát fogadta el.

A pénzügyigazgatóságokhoz beosztott számvégségi tisztviselőket azt kéri, hogy a javaslatot rájuk is kiterjesszék. — *Hegedüs Loránt* előadó hangsúlyozza, hogy amennyiben a kérényeket kinevezik, annyiban ő is tisztviselő s így a javaslat rájuk is vonatkozik. Másik kérésük az, hogy a vármegyéknél fölött idejüket is vegyék figyelembe. — *Barta Ödön* emlékezteti a miniszterelnököt, hogy ígéretet tett a számvégségek helyzetének rendezésére, tehát helyenvaló, hogy ez a rendezés most történjék meg. — *Hieronymi Károly* ebben a tekintetben különösen a kérés második részére nézve székségesnek tartja, hogy a kormány nyilatkozzék. — *Komjáthy Béla* a kéréneket méltányosnak találja s mert csekély különbözet okoz, elrogadja a ajánlja.

Széll Kálmán miniszterelnök kijelenti, hogy a közgazgatás tisztviselőit maga méltányolja a legszívesebben és azt tapasztalatai révén teszi. Am a javaslat kimondja, hogy kisebb fizetést senki sem kaphat és nem kapnak a számvégségek tisztviselőit sem, mint kaptak a megyéknél. Azután beszámítják a megyei szolgálatot is a nyugdíjnal. Ez két lényeges szempont. A beosztást most élvileg nem lehet kimondani, de azon lesznek, hogy a beosztás a lehető legméltányosabb legyen. Nem ellenzi, hogy kijelentéseit bevegék a bizottság jelentésébe is. — *Miklós Ödön* közönettel hallotta a miniszterelnök kijelentéseit s reméli, hogy a kérését méltányosan fogják annak idején elintézni. Természetesen tekintettel kell lenni a kvalifikációs viszonyokra. Azt hiszi, beérhetik a miniszterelnök kijelentéseivel. A bizottság elfogadta a miniszterelnök álláspontját.

A magánuton beérkezett kérényekre nézve a bizottság abban állapodott meg, hogy azokról jegyzéket nem teresz a Ház elé, csak megemliti azokat. Jegyzéket csak a Ház által a bizottsághoz utasított kérényekről fog előterjeszteni.

A tanfelügyelőségi tolnokok kérését (a X. osztályba sorozást) *Hegedüs Loránt* előadó most nem tartja teljesítendőnek, ellenben a státuszrendezéssel kapcsolatban a kormányának e kérés figyelembe ajánlandó. *Wlassics Gyula* miniszter az előadó javaslatát fogadja el. A tolnoki állás meg fog szünni amugy is és amikor a segédtaulmányügyi állásokat szaporítják, akkor a tolnokok nevezhetők ki ezen állásokra. Ez a jelentésbe is felvehető. — *Neményi Ambrus* a személyszaporítás ajánlását a bizottsági jelentésben nem tartja lehetségesnek, mivel a bizottság ebben a kérdésben már álláspontot foglalt el. *Wlassics Gyula* miniszter kijelenti, hogy ezt az álláspontot nem fogadhatja el, mert ha új iskolákat létesít, neki kell új tanítókat állást kreálnia. *Hieronymi Károly* mégis személyszaporítást lát, ha kimondjuk, hogy a segédtaulmányügyi szaporítást *Wlassics Gyula* miniszter kijelenti, hogy szó sincs most *Hieronymi* agyálának jogosultságáról, itt csak arról van szó, hogy a tolnokokat megnyugtassuk. — *Barta Ödön* a megnyugtatót azért is székségesnek tartja, mert különben a tolnokok visszamennek tanítóknak, ahol jobb dolguk van. — A bizottság a miniszter kijelentésében megnyugodott és elrogadta az előadó javaslatát.

A tárgyalást holnap délután 5 órákor folytatják. *Barta Ödön* javasolja, hogy a bizottság meghatározott napokon tárgyaljon. *Széll Kálmán* miniszterelnök javasolja, hogy pénteken ne tárgyaljon a bizottság. A bizottság ebben állapodott meg. *Barta* indítványára pedig azt határozta, hogy azután a legközelebbi tárgyalási nap szombat lesz.

KÜLFÖLD

A német császár és a cár Olaszországban. Rómában *Vilmos* császár fogadtatására már folynak az előkészületek. A pályaháztól a Via Nazionale és Quirinal-utcán át egész a királyi palotájá számtalan borostyánnal és mirtusszal borított *Viktória-szobor* és diadalív lesz felállítva. A Via Nazionale elején egy óriás földgömb lesz, fölötté a) a német császári korona, körülövezve a tudomány, képzőművészet, költészet és zene szimbolumaival. Nápoly szintén erősen készül a császár fogadására és ebből az alkalomból meg fogják ismételni azt a történelmi nevezetességű toronajátékot, amelyiket a nápolyiak 1532. január 6-ikán V. Károly császár tiszteletére rendeztek. A rendező-bizottság elhatározta, hogy a játékban az 1532-ik tornában szerepelt főurak ivadékait lépteti fel. A tisztikar és az arisztokrácia tagjai közül 440 lovas fog benne szerepelni.

A cár tudvalevőleg az észre halasztotta a tavaszra tervezett római útját. Még csak anyai van megállapítva, hogy a látogatás novemberben lesz, de pontos dátumát még nem tudják.

A román miniszterelnök ünneplése. *Károly* király *Sturdza* miniszterelnökhöz, hetvenedik születésnapja alkalmából, igen meleg hangu levelet intézett. *Sturdza* tisztelelt tegnap a bukaresti nemzeti színház nagytermében fényes banket volt a kamara és szenátus elnökei és alelnökei jelenlétében.

A kínai veszedelem. Alig mulik el nap, hogy a perfid *Khináról* szóló multkori tudósításunkhoz aggodalmat keltő kommentárokat ne hozna a táviró. A *Daily Mail* tegnapi shanghai-i jelentése szerint *Kvangzi* tartományban a boxerek maguktól a császári csapatoktól kaptak foggyvert és löszert. A felkelők eddig hét várost vettek be, s velük szemben a császári csapatok állítólag tehe-

teltenek. Santung kormányzóságban a lakosság a keresztény templomokat kezdi pusztítani.

A macedon reformáció. A porta erősen utasította a váliakat, hogy ne tőrjék fölkelő-oszlopok alakítását. Egybehangzó konzuli jelentések szerint azonban a macedon-bizottságok buzgón folytatják a propagandát, különösen február 25-ike óta, mikor Szardof Borisnak sikerült egy török csapat fölött "győzelmet" aratnia. Ennek a győzelemnek 4-5 sebesültje már Szófiában van.

A porta Ausztria-Magyarország és Oroszország nagyköveteivel kivonatosan közölte azokat az intézkedéseket, amelyeket a három vilajetben az elfogadott reformok alapján eddig végrehajtottak.

A pétervári *Novoje Vremja* fölvilágosítást követel ana nyilatkozatokat illetőleg, melyeket Szell Kálnán magyar miniszterelnök tett az orosz-osztrák-magyar egyezményre vonatkozólag.

"Ha Szellnek ama nyilatkozata, — írja az orosz lap — hogy a hatalmak egyike sem gyakorolhat az egyezmény értelmében túlyomó befolyást a Balkán-félszigeten, az összes hatalmakra vonatkozik, ez csak örvendetes lehet, mert ebben az esetben a nyilatkozat Németország ellen irányul, ha azonban a nyilatkozat csak Ausztria-Magyarországra és Oroszországra vonatkozik, akkor Szellnek az a meggyőződése, hogy Oroszország történelmi eljogairól a Balkán-félszigeten lemond." A *Novoje Vremja*, mely az Ausztria-Magyarország és Oroszország közötti viszonyok szövetségessé való kifejlődését tartja kívánatosnak. Szell nyilatkozatát illetőleg azt a kérdést veti fel, hogy azokat félhivatalos leleplezéseknek vagy pedig egy olyan államférfiú vizsgálatlanságának kell-e tekinteni, aki a külpolitikába nincs kellőleg beavatva. Felvilágosításra tehát annál nagyobb szükség van, mert a bécsi lapok már kezdik Szell nyilatkozatát kihasználni, így a N. Fr. P., mely a mitrovicai konzulátus felállításáról azt írja, hogy az az egyezményben megállapított párhuzamos politikának logikus következménye. Már pedig ha így van a dolog, akkor a párhuzamos politika elvének alapján kell Oroszországnak is eljárnia.

A dolgozó Reichsrath.

— A *Budapesti Napló* távirati tudósítása. —

Budapest, március 11.

Az osztrák képviselőház ma folytatta az állami költségvetés első olvasását. A különböző pártok szónokai után *Koerber* miniszterelnök nagy beszéde fejezte be a mai vitát. A miniszterelnök minden pártot, minden nemzetiséget igyekezett megnyugtatni, tanácsokat osztogatott egyiknek is, a másiknak is, miközben a panaszok dalmát képviselőinek osztrák hazafiságról beszélt. Még a mi függetlenségi pártunknak is kijutott a figyelemfelhívásból, nyilván csak azért, hogy minden baj nélkül elítélhesse azokat a gyűlölködő kifakadásokat, amelyek mostanában az osztrák parlamentben Magyarország ellen napirenden vannak.

Bécs, március 11.

A Reichsrath ülésére beérkezett irományok között van *Helinger* és társainak interpellációja arra vonatkozólag, hogy az osztrák népének és dalosarcnoktulajdonosok Magyarországon mily bánásmódban részesülnek. Az interpellációban kiemelik, hogy Magyarországon nem adnak koncessziót az osztrák népének hivatásuk gyakorlására, hogy továbbá a németeknek, akik magyar variétével szerződési viszonyban vannak, a magyar hatóságok minden képzelt nehézségeket okoznak, úgy, hogy hivatásuk gyakorlását jóformán lehetetlené teszi. Az interpellálók utalnak arra, hogy a Budapesten már fennálló Folies-Caprice-vállalat Bécsbe fog átköltözni, mely célra már építenek egy termet a Central-szállodában, ami arra a feltevésre jogosít, hogy a vállalat állandóan Bécsben szándékozik letelepedni. Az interpellálók kérdésként, vajon a hazai dalosarcnoktulajdonosok oltalmára fognak-e oly intézkedést tenni mely a "magyar" verseny fényesét invázióját megakadályozza és vajon gondoskodnak-e arról, hogy újat vágijak egyes bécsi népének és dalosarcnoktulajdonosok amag eljárásának, hogy koncessziókkal visszaélve azokat idegen vállalkozóknak bérbeadják.

Ezután általános részvétlenség közepette folytatták a költségvetés tárgyalását.

Dr. Menger kijelöi, hogy a képviselők különböző csoportjai azt akarják, hogy minden fontos állami akciók nekik készpénzben és gárdagol megfessenek. Utal azán arra, hogy egyrészt a dualizmus a költségvetésnek bizonyos legyelmzettiséget, a birodalom pénzügyi teherviselési képességére való tekintettel akadályoz, másrészt kedvezőtlenek a pénzügyi közlésre nézve a mi önkormányzati viszonyaink. Az új autonóm vámtarifa is súlyos aggodalmakat kelt. Ha azonban a kereskedelmi szerződés megkötése érdekében szükségesé válnék bizonyos vámtételek leszállítása, Magyarország ehhez való hozzá-

járulását bizonyára igen drágán fogja megfizetni. Kijelenti, hogy megszavazza a költségvetést. (Tetszés.)

Romanoszok az általános politikai helyzetet nem tartja kielégítőnek. Ez éppúgy áll Magyarországhoz való viszonyunkra, amely egyedül élvezi a közösség minden előnyét, de szerelné az egybefűző kötelekeket felbontani, mint a külső és belső politikára is. Ausztria népeit fejlődésükben egyformán kell előmozdítani és a németeknek is csak a primus inter pares állását szabad elérniük. Panaszokdók a ruthén nép háttérbe-szorítása és elnyomása iránt Galiciában és felhívja a kormányt hogy ott a jelenlegi állapotoknak vessen véget. (Tetszés.)

Novak emlékeztet arra, hogy Rieger óva intett attól, hogy a csehszlovák németeket Csehszlovágtól elidegenítsék és elismerte érdemeiket Csehszlovák kulturális és gazdasági emelésé körül. A csehek elárásából azonban az összes németek elleni gyűlölet szól, ami által Csehszlovák egész kulturális és gazdasági élete szenved.

Spinoic panaszokdók az olasz elemek előnyben részesítése miatt a partvidéki tartományokban. A szlovákok ott erőszakosan visszaszorítják.

Kindermann megokolja a német postaigazgatóságának és két német államvasuti igazgatóságának Csehszlovágnak való felállítására vonatkozó követelést.

Kramar a német pártok szónokaival polemizál és konstatálja hogy Rezek miniszter maga hivatalnok volt és sohasem tartozott a szónok pártjához és a csehek hozzájárulása és tudta nélkül lett miniszter. Rezek miniszter hazafi. Ilyenket fogadjuk el őt és hálásan elismerjük, hogy miként felel meg nehéz feladatának. Ha Rezek miniszter a csehek pártjának tagja lett volna, akkor nem lenne és nem lehetni miniszter ebben a kabinetben. Mert a németek tudják, hogy nincs többségük a házban és nem lehet parlamentár-s miniszteriumuk, mert tudják, hogy képviselőik a miniszteri padokon ülnek. ezért pártolják a mostani hivatalnok-kormányt. Szemérem veli a kormányt, hogy minden megtesz a németégg megerősítésére. A csehek nem népszerűségi politikát folytatnak, hanem csak népiüknek és azáltal a hazának akarnak szolgálni, hiven törőneti és nemzeti ideáljához, hiven nagy vesztük végrendeletéhez. A kormány már most választson e program és a németek programja közt, mely egy kisebbség hatalmát és hegemoniáját jelenti. (Élénk tetszés a csehek padjain.)

Koerber miniszterelnök szólalt föl, ezután s kijelenti, hogy mi sem természetesebb, mint hogy a kormány a vita nagy keretét betöltő nemzetiségi kérdésben mindig újra ugyanazt a választ adja: a kormány nem nemzetiségi kormány, ezért nem is csinálhat nemzetiségi politikát. A kormány a helyes uton érzi magát és végre mégis eljön az a pillanat, amidőn németek és csehek egymással kezét fogják.

A szlovén szónokok panaszai többnyire feltevések alapulnak, melyek azonban nem helyesek. Ami a *tióli önkormányzat* kérdését illeti, a kormány hajlandó előmozdítani oly önkormányzati tervet, melyet mind a két népi] pártol, mielőtt az minden politikai cézzattól ment. Az ut azonban a tartománygyűlésen át vezet. Az *olasz képviselők* lépjenek be elloguatiatlanul a tióli tartománygyűlésbe és nem ögnak üres kézzel hazatérni. *Dalmácia* szláv képviselőinek panaszaira a miniszterelnök utal néhány nap előtt tett nyilatkozataira és hozzáteszi, hogy a Balkán nyugalmára Ausztria-Magyarország és Oroszország együttesen vigyáznak. Ez mindent megmond. Közös érdek az, amely a két birodalmat e célból tartósan összeköti és ez érdekel szemben minden fantom szétosztás. Ha a két nagyhatalomnak egész Európa által a legnagyobb meglepéssel fogadtott meggyezése a Balkán statusquojának és nyugalmának fenntartására világos nyelven beszél, úgy Dalmácia szláv lakosságának sokkal inkább érdekében van, hogy az állam eszközeit minden téren való fejlődésére vegye igénybe és osztrák hazafiságot kulturális haladásában acélozza meg. A *ruthén lakosság* képviselőit felhívja a miniszterelnök, hogy lépjenek lépésben és nyiljan de gyűlölködés nélkül a galiciái tartománygyűlés elé panaszaiikkal. A kormány bizonyára támogatni fogja jogosult kívánásaikat.

Beszélt ezután az igazságügyi reformokról a közigazgatási bajok orvoslásáról, majd a cseh takarékpénztár illetőleg kijelenti, hogy a megrohanást a kormány nem itéli meg valamely nemzetiségi szempontból hanem hogy itt egy hallatlan merényletről van szó Csehszlovák és ezenfelül egész Ausztria bitele ellen. Valódi szerencse, hogy ez a merénylet a cseh takarékpénztár erős talain hatótrést szenvedett.

A miniszterelnök ezután így folytatja: Vissza akarok térni néhány Magyarországra vonatkozó megjegyzésre. Mélyen sajnálom, ha különösen ebben a tisztelt házban de ha másutt is, például a sajtóban vagy gyűléseken szenvedélyes vagy éppen gyűlölködő szavak esnek Magyarországról, (Közbekiáltások) bár éppen azok, akik emiatt a Lajtán túli a leghangosabban panaszokdók. Ausztria ösör-házában állítólag igen hatásos politikai érvet vének találni ügyük mellett. (Élénk helyeslés.) A két állam viszonya sem odaát sem itt nincs a szenvedélyekre biva hanem a megfontolt férfiak alapos tudatán nyugszik, hogy ebben a közösségben van a monarchia oltalma és tekintélye és a két államterület gazdasági fejlődése bizonyos minimumának biztosítása. Az osztrák érdekek Magyarországon és a magyar érdekek Ausztriában sokkal nagyobbak, mintsem hogy csak egy pillanatra is ki lehetne szolgáltatni azokat a kritikátlan agitációnak. Ezért azt mondom önöknek hogy ideát és talán odaát is hiába igyekeznek a régi köteleket eltérni. A két állam szükséglete erősebb, mint egyetlen párt valódi, vagy mesterkelt impetozója.

A miniszterelnök ezután az "erős kormány"-ra vonatkozó megjegyzéssel szemben kijelenti, hogy előtte az erős kormány fogalma ki van merítve a közigazgatás erőlyes vezetésével. Az a kormány, amelynek a *parlament* rend helyreállításában nem egy

régi gazdasági forma lerázása sikerült, mely nem ismer más köteleességet és más célt, mint a parlament létreállítását, ez a kormány vajjon milyen nevet érdemel? A szónok ismeri azt a nevet. Hivatalnok-kormányt hívják. Ebben az értelemben a kormányt ezt a nevet büszkén elfogadja és napról-napra új igyekezetet fog kifejtetni, hogy azt megérdemelje. Csak azt óhajtja, hogy a ház biztosítsa magának teljes részt a regenerálás művében. A parlament maga gyógyítsa meg azokat a sebeket, amelyeket okozott. Ez — ugymond — a mi politikánk. A miniszterelnök végül a költségvetés rövidített tárgyalása tekintetében áll a már bejelentett javaslatakról beszélt, hogy a költségvetés vezérelőadója kapcsolja ki azokat a tételeket a költségvetésből, amelyek természetüknél fogva nem szolgálnak okot különös vitára, míg az összes többi oimek és tételek behatárolt volnának tárgyalandók. Ezáltal a költségvetés tárgyalása vissza volna vezetve az óhajtott kisebb méretekre, anélkül, hogy a ház jogait bármiképpen érintené. A miniszterelnök ezeket a nem kötelező és javítható javaslatokat elfogadásra ajánlja a parlamentnek. Széleskörű reor-mokkal a jelenkor színvonalára kell emelnünk a birodalmat — így végzi a miniszterelnök — és gondoskodunk kell a jövőről. Ehhez a kormányt szabad időre és a szükséges mozgékonyaságra van szüksége. (Élénk tetszés.) A tárgyalást hoinap folytatják.

HIREK

Budapest, március 11.

— **BUDAPESTI NAPLO.** Március 15-ike új előfizetés nyílik a *Budapesti Naplóra*. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Ferenc Ferdinánd és a pápa.** Rómából táviratozzák a N. Fr. Pressének: Magánlakosztályának kis szalonjában a pápa tegnap fogadta az osztrák *katholikus iskolaegyesület* küldött-ségét, mely a pápának átadta *Ferenc Ferdinánd* főherceg arcképet, *Lippay* bécsi festő művét. A küldöttséget a triesti püspök és gróf *Lippe* vezette. Az arcképet gróf Lippe adta át a pápának, aki kijelentette, hogy Ferenc Ferdinánd főherceg, az ő kedvére, nem részesíthette nagyobb örömben, mint azzal az ajándékkal, amelylyel az iskolaegyesület utján örvendeztette meg. A főherceg arcképe, ebben a formában és ily alkalommal átadva, legkedvesebb emléke marad, mint záloga annak a gyermeki szeretetnek, melylyel a főherceg a pápa iránt viseltetik. Gróf Lippe ezután arra figyelmeztette a pápát, hogy Lippay festő felesége révén rokonságban van a Resenico-családdal, melyből Kelemen pápa származott. A pápa rendkívül szívesen bucsuzott el a küldött-ségtől, arra kérve vezetőit, hogy tolmácsolják köszönetét Ferenc Ferdinánd főhercegnek, az ő kedvéncének.

— **József főherceg és iskolatársai.** Abból az alkalomból, hogy József főherceg hetvenedik születésnapját betöltötte, volt iskolatársai a következő sürgönyben üdvözölték a királyi herceget:

"Születése hetvenedik évfordulója alkalmából küldjük legmélyebb bódulatunk, hűségünk és ragaszkodásunk kifejezése mellett szívünk melyéből eredő szerencsekívánatainkat. *Csáky Géza* nyugalmazott postaiónk, *Glass József* udvari nyereggyártó, *Havasi Ignác* a Hitelbank nyugalmazott főhivatalnok, *Klebergh Vilmos* nyugalmazott számtanácsos *Lakner Sándor* kir. tanácsos, *Nagy Nep. János* ügyvéd, *Palkovics József* nyugalmazott altábornagy, *Pivem László* közigazgatási bíró, *Stúr Sándor* nyugalmazott miniszteri tanácsos, *Barany István* magánzó.".

A főherceg volt iskolatársai közül *Palkovics József* nyugalmazott altábornagyhoz intézett sürgöny-válaszában a következő szíves szavakkal köszönte meg az üdvözlést:

"Fogadják régi gyermekkori iskolatársaim szívem melyéből kelt bálmat kedves jó üdvözlés-tükért azon biztosítékkal, hogy önök iránt most is és ezután is biven dobog szívem. Öszinte ragaszkodással önök iránt, *József főherceg*."

— **A kereskedelmi miniszter Aradon.** Aradról jelentik, hogy *Láng Lajos* kereskedelemügyi miniszter az éjszakát a szalonkosiban töltötte. Reggel nyolc órakor motorkosival Kovácsházára utazott Kisér-tetőre voltak: *Mark Károly*, *Ney Ferenc*, *Papp János* mérnökök, *Lipthay János* egyetemi tanár, *Vásárhelyi Béla*, *Urán* főispán, *Salacz* és *Wittmann* képviselők, *Dalnoki* alispán, *Krenner* vasuti főfelügyelő és az arad-csanádi vasut több képviselője. Csabán a miniszter elvált a társaságtól s visszautazott Budapestre.

— **A oszász hercegyme.** Berlinből jelentik: Nagy feltűnést kelt, hogy a császár megkegyelmezett *Kravarc* hadnagynak, aki *Aye* ügyvédtől párbajban agyonlőtte. A katonai bíróság *Krawart* kétévű várfog-ságrá ítélte s ebből mindössze két hetet költött ki Magdeburgban.

— A Vészi—Zichy-párbaj. Vészi József országgyűlési képviselő provokálta gróf Zichy Jenőt a parlamentben tartott tegnapi beszéde miatt. Az ügyet ma délelőtti pistolypárbajjal intézték el. A párbaj tíz órakor a honvéd-huszárkaszárnya lovaglóiskolájában folyt le. Vészi József segédei Gajári Géza és Sacelláry György országgyűlési képviselők voltak, orvosaként dr. Herczel Manó egyetemi tanár szerepelt. Gróf Zichy Jenő segédei gróf Wilczek Frigyes és Rakovszky István képviselők, orvos dr. Farkas László volt. A segédek sikertelen békítési kísérlete után a felek felállottak, mire Gajári Géza kimérte a huszonöt lépés távolságot. Vészi József és gróf Zichy Jenő célba vették egymást; Zichy a kilencedik másodpercig nem lőtt, mire Vészi József a tizedik másodpercben pistolyát a levegőbe lötte ki. A párbaj ezzel kibékülés nélkül véget ért. A segédek a párbaj lefolyásáról ezt a jegyzőkönyvet vették fel:

Jegyzőkönyv, felvétel Budapest, 1903. évi március hó 10-én a Vészi József ur és gróf Zichy Jenő ur között felmerült lovagias ügyben.

Gajári Géza és Sacelláry György urak mint Vészi József ur megbízottjai elégtételt kérnek gróf Zichy Jenő urtól az utóbb nevezett által a magyar képviselőház folyó évi március 9-ikén tartott nyilvános ülésén tartott beszédében foglalt sértésért. Rakovszky István és gróf Wilczek Frigyes urak mint gróf Zichy Jenő ur megbízottjai felők nevében elégtételadásra készen nyilatkoznak. Vészi József ur megbízottjai felők nevében karpárbajt indítványoznak, mire gróf Zichy Jenő ur megbízottjai kijelentik, hogy felők a jobb kéz mutató- és középső ujjának bénasága következtében a kardot tartani nem tudja, minek következtében pistolypárbajt proponálnak. Ezen proposícióit Vészi József ur megbízottjai elfogadván, közös egyetértéssel a következő feltételek lettek megállapítva: Egyszeri golyóváltás sáma, légy nélküli pistolyokból, 25 lépés távolság, öt-öt lépésnyi advance-szal, tíz másodperc célzási idő, csütörtök számú, de jog van bármelyik félnek a célzási időn belül a csütörtököt mondott gyutasot másikkal kieserélni és lőni. A pistolyok fegyverkövacs által töltendők. A párbaj ideje és helye: a József főherceg laktanyának lovardája. (Honvédelvességi laktanya az Üllői-ut végén) l. é. március hó 11-ének délelőtti tíz órája. Kelt mint fenn. (Aláírások.)

Folytatásos jegyzőkönyv. A párbaj a fenti megállapított feltételek értelmében szabályszerűen lezajlott. (Aláírások.)

— Az angol király házasságának évfordulója. Londonból táviratozzák: A királyi pár házasságának negyvenedik évfordulója alkalmából este a Buckingham-palotában díszelő és azután tánc volt.

— Erzsébet-szobor pályázat. Ebben ma döntött a szoborbizottság az Erzsébet-szobor pályázaton résztvevő hatvan terv fölött. Az első díjat nem adták ki, a második díjat Bitterlich János, a harmadikat Müller János bécsi szobrászoknak ítélték oda. Megjegyzendő, hogy a bécsi Erzsébet-szobor költségeit kétszáz ezer koronában állapította meg a bizottság.

— Az aradi püspök választás. Tegnap Budapesten Metianu János román érsek előnköltsével a román-orthodox püspöki szinodát ülésezett, amely Papp Ignác aradi püspökké történt választásának kánoni szempontból való megvizsgálásával foglalkozott. E részben agyál azonban nem merülvén fel, a mai napon a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez intézett beadvánnyal a választás jóváhagyását ajánlották. — Metianu érsek szombathoz Budapesten marad, hogy a Gozsdu-alapítványi bizottság ülésén előköljön.

— Kiténtetett polgármester. Marosvásárhelyről táviratozzák, hogy a város köztörvényhatósága ma tartott ülésén meleg ovációkban részesítette Juhasz Mihály polgármestert, abból az alkalomból, hogy ő lelsége a király öt királyi tanácsosa kinevezte. Juhasz főispán a város közönsége nevében, Kovács János a törvényhatóság részéről üdvözölte az új királyi tanácsost.

— Március 15-ike. Az Erzsébetvárosi demokrata kör március 15-ikén este 8 órakor, saját helyiségeiben hazafias ünnepélyt rendez, melyen dr. Szalay Mihály és dr. Oláh Gyula fognak beszélni. A hazafias ünnepélyen, melyen hölgyek is résztvehetnek, vendégeket szívesen lát az előnézés. A szabadság ünnepét a Lipótvárosi Demokrata Kör is megünnepeli. E hó 14-én este 7 órakor gyűlést tart, amelyen Nagy Andor elnök s dr. Soós Béla tartanak alkalmi beszédeket. Az ülés után társasáklakot rendeznek.

A Kőrös Csoma Sándor-asztaltársaság pénteken este 7/9 órakor a Budapesti Katholikus Népker. özszeres helyiségeiben (VII. ker. Mária Terézia-tér 1. sz.) zárkórú hazafias ünnepélyt rendez.

— Bittó István temetése. Bittó Istvánnak, Magyarország egykori miniszterelnökének holtteste ma megérkezett a pozsonyimegyei Sárospárra, ahol ma díszes ravatalra helyezték. A gyászoló család tagjai mind leutaztak Sárospárra s velük ment Imrédy Kálmán m. kir. udvari tanácsos vezérigazgató vezetésével a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete igazgató-

ságának és tisztikarának küldöttsége. A nagy halott hónap még a ravatalon lesz és pénteken meg végbe a temetés a családi sírboltban.

— Székely vértanúk emléke. Marosvásárhelyen, a székelység fővárosában szomorú gyásznap ötvenedik évfordulója volt tegnap. Előzőtt ötven évvel végezték ki az ottani Basa-réten a Makk József huszárezredes által szított szerencsétlen végű összeesküvés három résztvevőjét, Török János marosvásárhelyi ref. kollégiumi tanárt, sógorát Gálffy és a fiatal Horváth Károlyt, Török volt tanítványát. Makk József Bukarestből küldte be kiáltványait a székelyekhez, akik az osztrák kényuralom ellen készüremest fogtak volna fegyvert. Sokan be is állottak a titkos társulata, mely az évszaki rendszer szerint volt szervezve, s az összeesküvés már az egész Székelyföldre kiterjedt, amikor Bécsben besúgták a dolgot s 1852-ben megkezdődtek az elogatások. Mintegy kétszáz polgárt fogtak össze s hosszas vizsgálati fogság után egy részüket szabadon bocsátották, más részüket 10—15 évi, vasban töltendő fátorgásra ítélték. Háromat: Törököt, Gálffy és Horváthot pedig kötél általi halálra ítélték és 1853. március 10-ikén Marosvásárhelyen ki is végezték őket. A vértanúk sírjait emlékkövel jeölte meg a székelyek kegyelete s minden évben gyászünnepep rendeznek porló hamvaik mellett.

— A kolostor. Giron kolostorba ment. Beállott trappista szerzetesnek egy brüsszeli kolostorba. A dolog eléggé romantikus, teljesen a középkori szerelmek mintájára készült s ha nem így építette volna föl Giron ur, igazán stilszerűtlenséget követett volna el. Szerelmi dolgokról bőven ítéletet mondani, de hogy ez a Giron a legnagyobb komédiása a szerelmeknek, az ma már kétségtelen. Jellemrajzához különben nagyon érdekes adatokat közölnek a külföldi lapok s valószínűleg igazat mondanak, mikor elmondják, hogy Giron Adamovics Vilma választotta el a hercegnőtől. Adamovics Vilma fölvilágosította Luja hercegnét, hogy Giron az a világi, akit csak a hűség kerget a szerelmi kalandokba s a hűségéből dönt szerencsétlenségbe asszonyokat. Elárulta Adamovics Vilma azt is, hogy Gironnak szerelmi viszonya van egy brüsszeli színésznővel, akinek arcképét mindig magával hordozza. Ezek a dolgok, úgy látszik, kinyitották a szerelmében elvakult hercegné szemét, aki elhatározta, hogy Gironnal végképpen szakít s hogy visszatér Lindauba, ahol most visszavonultságban tölti napjait.

— Bárá Vay Alojzia eltűnése. A pozsonyi kir. ügyesség bárá Vay Alojziának ceruzával írt végrendeletét, amelyet 1902. július 22-én készített s amelyet gróf Csáky Jenő előttemezett, kiadta a törvényszék vizsgálóbírójának, hogy szakértőkkel állapítsa meg, kinek a kezétől származik a végrendelet, amely különben alaki okok miatt érvénytelen. Ugyanis a végrendelet másik tanuja, az urasági kocsis, akit Kutschera pozsonyi rendőrfőkapitány kihallgatott, azt vallotta, hogy ő a végrendeletet a bárókisasszony kérelmére fejrúárban írta alá, tehát jóval később, mint a végrendelet másik tanuja. A végrendelet szerint, mint egy estlap írja, a bárónő egész vagyonát nagybátyja, bárá Vay Dénes legidősebb fiának hagyta. Atyjának, bárá Vay Aladárnak csupán 8000 forint évráradékot rendelt, nagybátyjának, özvegy bárá Vaynének ezer forint évráradékot s bárá Sz. huszár-főhadnagynek kétfézer forint évráradékot. A rendőrség még most is erősen keresi a holttestet és nyomozza a titokzatos öngyilkosságnak eddig még kiderítetlen részleteit. A pozsonyi ügyesség indítványa a legzeleesebb nyomozást teszi szükségessé, mert bárá Vay Aladár által panaszolt cselekmények nem a közelmúlt időkből származnak, a bárónő vagyona éveken keresztül idegen kezekben volt. Ezért tartotta szükségesnek a nyomozó hatóság a rimaszombati árvászéktől beszerezni mindazokat az okmányokat, számadásokat, amelyek a bárónő vagyonai állapotát attól az időtől kezdve tüntetik fel, amikor atyját, bárá Vay Aladárt a leánya feletti gyámokodástól elmozdították. A nyomozás befejezését ezeknek az adatoknak beszerzése késlelteti.

Bárá Vay Dénes a következő sorok közlésére kérte föl szerkesztőségünket:

Bárá Vay Aladár bátyám az utóbbi időben méltatlan hajszát indított ellenem és családom ellenem, a legképtelenebb vádakkal illetve minket. Alkalmul szolgált leányának Vay Alojziának végzetes sorsa. A támadások hármas irányt követtek:

Elsőször, hogy unokahagumomat Vay Alojziát vagyonilag megkörtözöttük; másodszer, hogy azon bűnműködés, melyben gyermekégre óta családkunkban részesült, vitte indírtka a halálba; harmadszor, hogy eltűnésében valamiképpen — a vádban nem teljesen definiált módon — direktre is részesedünk volna mely képtelen letetés bárá Vay Aladárt bűnvádi eljárás megindítására bírta.

A kérdéses vagyonai oldalát egy függőben lévő per fogja eldönteni, meggyezendő azonban hogy bárá Vay Aladár a múltban már több ízben támasztott hasonló igényeket, de a hatóságok azokat mindannyiszor elutasították.

Nem érzem magamat feljogosítva, hogy a vádak

második csoportjára személyesen megfeleljek, mert alaplanságáról tanuszkodhat rokonaim és barátaim széles köre; mindazok, akik családkunk benső életét ismerik, de legszöklőbben aófoja meg a vádakát unokahagum búcsuzólevelének hangja és tartalma. Végül a vádak harmadik csoportjára, amely bűnvádi kereset tárgyát képezi, a pozsonyi ügyesség fogja a legautentikusabb választ megadni; az elővizsgálat azonban már eddig is felderítette, hogy az idevágó összes vádak — természetesen — teljesen a pitalanok. Az elmondottakban a támadások tárgyi oldalával végeztem, azok részletes retatóió-jába a nyilvánosság előtt sem most sem ezután bocsátkozni nem akarok és nem fogok. Feleslegesnek tartok minden polemát már azért is, mert a támadások komoly ellenvetést nem is érdemelnek akkor, ha azok indító okát derítem fel. Nem szívesen lépek e térre, de tartozom azzal családom jó hírnevének, hogy teljes nyíltsággal szóljak.

Két nappal unokahagum eltűnése után egy levelet kaptam bárá Vay Aladártól, melyben — részleteit nem akarom ismertetni — engem és családomat tesz felelőssé leánya végzetes sorsáért, mit ugymond — a világ előtt közismerttűvé fog tenni. Nem gondolhattam egyebet, mint hogy a levél írója leányának szerencsétlen sorsa felett pianatra esztét veszítette; a levélnek és a benne foglalt fenyegetésnek nagyobb fontosságát nem tulajdonítottam. Másnap azonban legnagyobb csodálkozásomra bárá Vay Aladár megbízásából jelentkezett nálam, pozsonyi lakásomon Pásmány Dénes ur és ott rokonaim: Esterházy János és Gyula grófok jelenlétében a következő ajánlatot tette:

Tekintettel arra, hogy unokahagum vagyona a törvényes örökösöké után az anyai ágra, tehát leleségre fog átszállani, javítsam fel Aladár bátyám életjáradékát és biztosítsam egyéb anyagi követeléseinek kielégítését. — Jogosan felhaborodtam azon sietség felett, melylyel az apa szerencsétlen leánya végzetét saját anyagi előnye javára ki akarja aknázni, és én azt feleltem: hogy a kijelentéseire érdemleges választ nem adhatok, mert unokahagum Vay Alojzia bárónő elhunytja nincsen véglegesen bebizonyosodva, tehát ezidőszent hagyatékrol, vagy annak fejében adandó kompenzációrol szó sem lehet. Erre Pásmány ur ismételtlen egyezkedést ajánlott, mert különben bárá Vay Aladár el van határozva — mint mondá — hogy minden elképzelhető módon a végletekig menő támadásokat fog ellenem és családom ellen intézni, de megismétele, a többi között emaz Aladár bátyám említett levelében felhozott fenyegetést is, hogy leánya holttestét reklámjai fogja és az általa esetleg rendezendő temetésről mindnyájunkat el fog titáni síb.

Erre sem lehetett más válaszom, mint az, hogy előbbem elfoglalt — egyedül korrek — álláspontomtól még fenyegetések sem tántoríthatnak el. Pásmány urral folytatott tárgyalásunk ezzel véget ért, rokonaim: Esterházy János és Gyula grófok tanuskodhatnak róla, hogy e tárgyalások a leirt módon folytak le. Még kivánon meg jegyezni, hogy akkor Vay Aladár ügyvédjével és Pásmány Dénes urral együtt idéztek Pozsonyban.

Bárá Vay Aladár belátván azt, hogy célt nem ért, megkezdte ellenem a hírlapi hajszát, mely közismerttű; csak azt nem tudhatta eddig a nagyközönség, hogy ezen hajszának indító oka: az apa abbéli megbíhusult reménye, hogy leánya közszerzetet kéltő sorsából magának anyagi hasznot biztosíthasson.

— Az egyetemi ifjuság gyűlése. Az egyetemi ifjuság ma este lől hétkor az egyetem aulájában gyűlést tartott a katonai javaslatok ellen. Hoffmann Ottó, Idakéry Gyöz és Koricsánszky gyógyszerészbaltató voltak a gyűlés szónokai, akik természetesen mindhárman a katonai javaslatok ellen beszéltek s kárhoztatták a sajtónak azt a részét, amely az okstrukció ellen foglalt állást. Végül határozati javaslatot fogadtak el, amelynek értelmében kérvényt adnak be a képviselőházhoz az önálló magyar hadsereg ieállítása iránt s a kérvényt nagy küldöttség fogja átadni gróf Apponyi Albertnek, a képviselőház elnökének. A gyűlés után mintegy ezer egyetemi hallgató a Kossuth Lajos-utóán, Kerepesi-utón s Erzsébet-körtönön a függetlenségpárt Erzsébet-körtü helyisége elé vonult. Hoffmann Ottó üdvözölte a pártkörben lévő képviselőket, akik közül Rátkay László, Babó Mihály és Fieher Gyöz intéztek beszédet a fiatal'sághoz. A menet ezután a Magyarországy szerkesztőségé elé vonult, ahol Holló Laos és Lovász Márton képviselők tartottak az erkélyről beszédet. A rendőrség részéről Doda Dező kerületi kapitány kísérte több tisztisülével a menetet s az ő tapintatos fellépésének nagy része van abban, hogy az egyetemi ifjuság az Oktogon-téren rendezben széteszolt. Az utca népe megpróbálkozott ugyan egy kis tüntéssel még ezután is, de egyppár lovasrendőr hamarosan elvette a kedvét a zavargástól. Este kilenc óra felé már visszanyerte az utca rendez kését.

— Igény-tej és kenyér. A székesfőváros polgármestere a közigazgatási bizottsághoz intézett évi jelentésében következőleg emlékezik meg a tej- és kenyérkiosztó-bizottságok működéséről:

— Nem mulasztatom el, hogy külön meg ne említszem a tej és kenyér-kiosztó bizottságok folyton fokozottabb mértékben és szélesebb körben kifejtett valóban áldásos működéséről, amely iránt a helyszínen többször személyesen is a legürvendesebb meggyözödtést szereztem.

— Intenzitétel. A pesti izraelita hitközség dohány-utcai templomában az intenzitessel Porim előestéjén folyó hó 12-ken délután 5/6 órakor kezdődik.

— **A német oszász kopenhágai útja** előtt. *Derlinből* táviratozzák, hogy az ottani politikai körökben nagyon kellemetlen hatást tett, hogy Vilmos oszász kopenhágai látogatását a braunschweigi trónöröklési kérdés megoldásával hozzák kapcsolatba. Illetékes helyen nem aófoljak ugyan meg, de győngyíteni igyekeznek a híreszteléseket, már most hangsúlyozzák, hogy a braunschweigi új trónöröklési rend megoldását nem lehet másképp elképzelni, mint a Hannoverról való lemondással. Egyébként nagyon valószínű, hogy Vilmos oszász már nem találja a cumberlandi herceget Koppenhágában, mert egy távirat szerint a cumberlandi hercegi pár egy fiuk *Ernö Ágost* herceg állapotáról érkezett hír követekeben a legközelebbi napokban hazautazik Gmundenbe.

— **Szatmár város főkapitánya.** *Hugonay* főispán *Tomlóczy* Gyula közigazgatási tanácsost Szatmár város rendőrkapitányává kinevezte. A kinevezés általános meglepéssel keltett.

— **Házasság.** *Schueiger* Sándor *Keszthelyen* eljegyezte *Bronner* Malvin kassaiasszonyt, *Bronner* Herman ódavaló szálloda- és kávéháza tulajdonos leányát.

— **Újabb feljelentés Soós bíró ellen.** A rendőrséghez újabb feljelentés érkezett *Soós* Kálmán törvényszéki bíró ellen s az újabb feljelentés ügyében a rendőrség megindította a vizsgálatot, amelynek eredményét azonban egyelőre a vizsgálat érdekében titokban tartják. *Bécsi* kapitány ma délelőtt ebben az ügyben négy detektívtel házkutatást tartott egy helyen s több üzleti könyvet lefoglalt. Ma délutánra azután újra beidézte Soós bírót s egész estig kihallgatta. Kihallgatás után azonban újra elbocsátotta. Az ügyben különben egy-két nap alatt érdekes fordulat várható.

— **Megbetegetett az uton.** *Kairóból* táviratozzák, hogy *Edel Frigyes* porosz herceg kanyarban megbetegetett. A fiatal herceg tudvalevőleg a napokban indult bátyjával, a német trónörökösrel a Szentföldre. Tegnapelőtt érkeztek *Kairóba*, amelynek környékén meg akarták nézni az egyiptomi építészeti csodáit.

— **A párbajellenes mozgalom.** *Benedek* János országgazdai képviselő legutóbb tartott nagy beszédében érdekesen emlékezett meg a magyar párbajellenes mozgalomról is. Beszéde alkalmából a nagyváradi párbajellenes liga átiratban üdvözölte *Benedek* Jánost s az az átirat egyben beszámoló a liga újabb terveiről is. A nagyváradi átirat teljes szövegében így hangzik:

Mélyen tisztelt képviselő ur! Az alírótt szövetség szinte örömmel értesült titkárnak legutolsó jelentéséből arról, hogy a magyar képviselőház 1903. évi március 2-án tartott előelői színvonalú beszédében egyéb, — a nemzet fontos érdekeit érintő ügyek között a szövetségünk létrejöttének tárgyát képező és célját magában foglaló párbajkérdést is megvilágítani méltóztatott.

Ismeretes volt ugyan előtűnik képviselő urnak a párbajkérdésben vallott egyenlőséppontja, mely úgy az emberbaráti, mint a jog- vagy vallásösszeeseti elvekkel kizárólag egyezik, és már tisztán az elvi esatlakozása is örömlünkre szolgált. E beszéd azonban s főleg a katonaság párbajellenes elölése végett benyújtott határozati javaslata legnagyobb mértékben kötelezett bennünket amaz elismerés és hála-ram, amelylyel a magasabb erkölcsi elvek kereső emberek a magasabb erkölcsi elvekben előjáró férfiaknak mindenha adósai.

A magyar értelmiséget minden más társadalmaknál jobban pusztító párbai düh tényleg onnan nyeri fennmaradását, hogy a tisztikar kebelében a párbajt ma is a becsület tartózkodás eszközéül tekintik.

A nemzet fia a katonai kötelezettség által tulajnyomó közbűsségben a tényleges szolgálaton kívül is alárendelve lévén a katonai világnézetnek és kényserrel lévén párvadiált vivni mint békés családapák is azért, mert a tisztikar kötelezete tartoznak: a katonaságnál urakodó párbajellenes a párvadiált a polgári társadalomban is kiküszöbölhetővé tette.

Szövetségünk megalakulása után csakamár tudomásunkra jutott, hogy a katonasáznak meg van tiltva szövetségünkbe belépni és állítólag a szövetségünkbe már belépett egyes tartalékos tisztek is jóakaratu figyelemztetést kaptak katonai körökből, hogy a szövetség ügyéért sikkra ne szálljanak.

Ennek folytán szövetségünk körében a tartalékos tiszteknek a szövetség tagjai sorába beléphetése is kérdésessé és vitásá válna, a honvédelmi miniszter urhoz megfelelő kérvényt fogjunk benyújtani, hogy legalább a tartalékos tisztelekre nézve kifejezetten megtagadják az engedélyt arra, miszerint azok a párvadiált ellen küzdelemre és a párvadiáltól tartózkodásra felhatalmazást nyerjenek.

Ez annál inkább kívánhatjuk, mert az osztrák párbajellenes szövetség számos tartalékos tisztet bir sorai közt a honvédelmi miniszter beleegyezésével, szövetségünk pedig nem követ más elveket, mint az osztrák tarszövetség.

Mog vagyunk róla győződve az emberiség erkölcsörténének beható megfigyelése alapján, hogy nem sok idő múlva a magyar társadalomnak ezt a mai helyzetét az utókór hihetetlennek fog tartani, mert aligha lesz egy nemzedék mulva oly művelt ember, ki lehetségesnek hiszi egy állam katonai kormányát, hogy az a nemzet legbecsületesebb és legjobb fiait sokszor csekély okokért, sokszor minden komoly ok nélkül egymás kiirtására és egymás életének gyilkos legyveréseket kiirtására, vagy legalább ennek megkísértésére hatóságilag elkötelezte.

On, mélyen tisztelt képviselő ur, a párbajkérdést a

magya gyökerében ragadta meg, midőn ez ügyben előterjesztett határozati javaslataival a polgári társadalom megóvását és kigyógyítását mindenekelőtt a katonai párbajközszers eltörlésének kívánásába helyezését kezdte meg.

Fogadja a magasabb erkölcsi elvek szempontból eme feltétlenül bizteltremelő lépésért és indítványért őszinte hálnk és tiszteletűnk jelentését és engedje kérnünk, hogy a magyar értelmiségnek ezt az égető kérdést és tisztán a nemzet érdekeit szem előtt tartó szövetségünk ügyét mint valódi népképviseelő továbbra is állandó nagybeosú pártfogásában részesíteni sziveskedjék.

Maradván kiváló tiszteletűnk jelentése mellett Nagyváradon, 1903. március 8-án tartott választmányi ülésünkben nagyságodnak lekötöztetett hívei:

Sáuel Kálmán,
Gáthy Bálint,
Jegyző.

— **Budavár bevétel.** A főváros meg akarja festetni azt a jelenetet, hogy a magyar honvédek 1849. május 21-én bevették Budavárát. A Szatmári osztály most állította össze a pályázat programját. Eszerint három díjat tűznek ki; egy 5000, egy 3000 és egy 2000 koronás díjat. A kép méreteit nem írja elő a pályázat. A pályamunkának a kép egyharmadának kell lennie s a művész a pályázattal együtt köteles kijelenteni, hogy megrendelés esetén mennyiért csinálja meg a képet.

— **A háborgó Vezuv.** Particeiből táviratozzák: A Vezuv működése ma este fokozódott. A kráterből igen rövid időközökben hatalmas tűzoszlopok törtek elő. Izzó erupciók ömlöttek le a hegyen. Folyton éreznek földrezkódást. A Vezuv környékén világosan lehet észlelni a földalatti morajt és robbanásokat. A kitorésk gyönyörű látványt nyújtanak.

— **Két öngyilkosság.** *Fiuméből* táviratozzák, hogy *Matkovics* Antal gyógyszerész strichiminnel megmérgezte magát és *Majetich* Pasquale kereskedősgéd forgópisztolytal löbe lötte magát. Mindkettőn meghaltak.

— **Halálozás.** *Ujházy* Ernő, a vezérkarhoz beosztott m. kir. honvédtőhadnagy a budapesti 79. számú honvéd-gyalogdandár vezérkari tisztje, aminapunknak *Csákovárról* táviratozzák, ott tegnap este 10 órák körül, de súlyos szenvedés után hirtelen meghalt. Az alig 26 éves deli ifjú pályájának a legszébb remények fűződték; május havában századosá leendő előléptetése várt rá. Halála nemcsak családja és bajársai körében, akik szeretettel övezték, de a főváros előkelő társadalmában is annál tragikusabb hatást keltett, mert előkelő fővárosi család leányának boldog vőlegénye volt. Az elhunytat, *Ujházy* Dénes erdőtanácsos fiát e hó 12-én délután 4 órák *Csákován* a családi sírban helyezték örök nyugalomra. *Szegehy* Gyuláné, *Almásy Szalay* Erzszi a Nemzeti Zenede tanárnője, az Országos Nőképző Egyesület választmányi tagja és győzde hosszas szenvedés után ötvenöt éves korában meghalt. Az elhunyt mint műfordító is becses munkásságot fejtett ki.

Láng Mór ma 50 éves korában meghalt Budapesten. Temetése ma, szerdán délután 3 órák volt a Visegrádi-utca 4. sz. gyászszobából.

Mihályi József magánzó hetvenkétes korában *Győröt* meghalt. Az aggyastyan halála, akit puritán jelleméért Győr városában és a megyében köztisztlet volt körül, nagyszámú előkelő rokonságot borít gyászba. *Mihályi* Ferenc, az Operaház jeles baritonistája, édesatyját gyászolja az elhunytban.

— **Halálos szerencsétlenség.** *Szics* János kocsis ma délután 5 órák a Tűzoltó-utca 79. számú házból hajtott ki kocsijával, amely ládákkal volt megrakva. Az egyik láda leesett a kocsiról és *Ekmann* Dezső 6 éves fiúcska fejére zuhant. A szerencsétlen fiu, mire a mentők megérkeztek, meghalt. Holttestét bevitték a törvényszéki orvostani intézetbe. A rendőrség a szerencsétlenség ügyében megindította a vizsgálatot.

— **Pályázat főorvosi állásra.** A tudományegyletem négyógyászati klinikájához tudvalevőleg a király dr. *Bárony* Jánost nevezte ki rendes tanárrá, aki ennek folytán a Vörös Kereszt Egyesület Erzsébet-kórházában volt főorvosi állásáról lemondott. A Vörös Kereszt Egyesület a kórház négyógyászati osztályán ekképp megüresedett főorvosi állásról pályázatot hirdet. Pályázatokat április 1-ig kell benyújtani dr. *Schwartz* Ottó udvari tanácsoshoz.

— **Sápkóros leánykák.** gyengén fejlődő gyermeknek igen jót tesz a *Kriegner*-féle Tokaji-Khinasbor. Kiváló sajátágaiért az országos egészség-tanács javaslataira miniszterileg engedélyezve. Kapható Budapesten a Kalvin-téri gyógyszerárban.

— **Megbetegetett leánykereskedők.** A rendőrség már régebben figyelemmel kísérte *Hirschfeld* Antalt és feleségének az üzemet, akik állandón az azzal foglalkoztak, hogy *Orszoroszába* lieráltak leányokat. Legutóbb két kőházai pénzártsónót akartak kiszállítani. *Salgótarjánban* azonban elfogták a jeles házaspárt és visszahozták Budapestre. A VIII. kerületi kapitány-ság ma itélkezett a léleklékülrök leleit. *Hirschfeld* Antal és a feleségét jelekünlét kőthónapi elzárásra és 600 korona pénzbírságra ítélte. Az elítéltek megnyugodtak az ítéletben és most a toloncházban vannak.

(x) *Stomatín* a legjobb száj- és fogápoló szer.

(x) 50 év óta közkedveltségnek örvendenek köhögés, rekedtség, torok és lélegzései szervek működés-zavarainál a világhírű *Enger*-féle *melipasztillák*. Doboza 1 és 2 korona. (Próbáld ki 60 fillér.) Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában.

Nem kell a lobogtatás.

— *Jelenet.* —

A német császár megiltotta a berlinieknek, hogy bevonulásakor kendőt lobogtassanak.

A császár: Kedves rendőrfőnök, tehát ennyiben maradunk. A kendőlobogtatást határozottan elellenem.

A rendőrfőnök: Intézkedni fogok, felség.

A császár: Lovaim a kendőlobogtatástól már többször megvadtak s Berlin népe igazán nem kívánhatja tőlem, hogy vak lovakat tarssak, amelyeknek mindegy a lobogtatás.

A rendőrfőnök: Intézkedni fogok, felség.

A császár: A népkégy élvezetes dolog, csak-hogy utóbbi időben a kendőlobogtatás már a túlságba ment. Február tizennyolcadikán észrevettem, hogy az egyik ablakból egy pár fuszeklit lobogtattak felém.

A rendőrfőnök: A nép egyszerű gyermeke lehetett az, felség, akinek nem lévén zsebkendője, azt lobogtatta, amije volt.

A császár: De ez még semmi. Február huszonhatodikán a főmeg közt észrevettem egy embert, aki egy kis inggel lobogtatott.

A rendőrfőnök: Bizonyára egyet'en gyermekének egyetlen inge volt.

A császár: Március másodikán, mikor végig-vonultam Berlin utcáin s végig kellett szemlőnem egész Berlin minden átjáróit zsebkendőjét, egy magas szőke ember egy olyan ruházat cíkkel lobogtatott, amelyet nevén se mernék nevezni, ha magyar alföldön e ruhadarab nemzeti viseletté nem diosült volna.

A rendőrfőnök: Hódolat volt, felség.

A császár: Köszönöm. En nagyon érdeklődöm népem sorsa iránt, de semmiképpen nem vagyok oda a fehéreműjű megismerni. És a dolog kezd elfajulni. A legutóbbi napokban már tulsulyban volt a fuszekli és az ilyesmi, s egyre kevesebb kendőt látam.

A rendőrfőnök: Csudálatos.

A császár: Mindenünne alsórubák lobogtak felém. Egy tisztelő-üzletből vizes manzsettákkal üdvözöltek. Érthető tehát, ha lemondok a lobogtatás örömeiről. A kendő, az kendő. De a... az más. Tisztelet, az tisztelet. Elmebet.

A rendőrfőnök: Igenis, felség.

(*Busan távozik.*)

— o. —

FŐVÁROS

(*) **Kossuth-szobor — szabadságharciszobor.** A városházán, úgy látszik, most már komolyan hozzáláttak a két szoborügy megoldásához. Ugyszólván a főváros beesülete van hozzáköve e hazafias tervekhez, minthogy azok megvalósításának feladatát a tanács magára vállalta. A *Kossuth-szobor* ügyébe a tanács utasítására a mérnöki hivatal most keresi a megfelelő helyet. A *szabadságharc-szobor* dolgában holnap délután 5 órák érkezkelet lesz a városházán a polgármester előnléte alatt. A szobor alapjára néhai *Gerlecz* Károly alpolgármester buzdokkodása folytán körülbelül ötszáz ezer korona gyűlt össze, amely összeg azóta a kamatokkal 587.000 koronára emelkedett. A szobor helykérdése itt semmitéle nehézséget nem okoz, mert a Szabadság-teret szerencsés rendezése ez emlékműre való tekintettel történt. Más kérdés azonban, vajjon a rendelkezésre álló összeg elegendő-e a szoborra, amelyet bizonyára mindenki nagyarányúnak, monumentálisnak óhajt, már ama gyönyörű, igazán világvárosias jellegű teret miatt is, ahová szánták. Szerintünk a bizottság úgy járna el helyesen, ha bármely módon, de gondoskodnék a szobor-alap növeléséről, ami nem zárná ki azt, hogy már a legközelebbi jövőben pályázatra szólítsa föl szobrászaikat. Ma-holnap az utolsó üres telkek is beépülnek a Szabadság-terén és nagyon kívánatos volna, ha maga a szobor se várta sokáig magára. A pályázat eredménye fogja megmutatni, mekkora összegre van még szüksége a bizottságnak és azt hisszük, a nemzet hazafias áldozatkészségén nem fog mulni, hogy a nemzeti mult legdicőbb korszakát méltó művészi emlék örökítse meg.

(*) **A színházak tusbiztonsága.** A jogügyi-bizottság ma délután ülést tartott. Több nyugdíj-ügy elintézése után, tárgyalás alá került a *budapesti színházak tusbiztonsága* dolgában szerkesztett szabályrendelet-tervezet. Ez a tervezet, amely a legkiválóbb figyelemmel arra fordítja, hogy a színházakat látogató közönség, valamint a színházak személyzete a legteljesebb biztonságban legyen. A mai ülésen a tárgyhöz *Fülep* Kálmán tiszti írógyész, *Fraenki* Sándor *Friedmann* Bernát, *Ernye* Mór s a tültszókos képviselője szót a tárgyhöz s a bizottság aztán némi csekélyebb módosítással elfogadta a tervezetet.

SZÍNHÁZ, ZENE

Filharmonia. Farkas Ödön a maga álmának és a magyar zene történetének dolgozik, amely az ő nevét nagyon díszes helyen fogja megörökíteni. Ugyanolyan általános világhírfogsá válik a nemzeti lelkesedés ebben a kiváló poétában, aki nem törődve a kor lanyhaságával, minden erejét és tehetségét a magyar zenei stíl keresésének szenteli. Utóbb. Nekivág az irtatlan rengetegnek és gunyos mocsolyalá néznek utána, akik a biztos országoton történetek előre. És senkise halad a nyomában. Farkas Ödön az egyetlen kompozitánk, aki a magasabb zenei műfajok keretében mindig tisztán és oszakis a magyar stílt keresi; vajlon megtalálja-e, ki tudja? De bizonyos, hogy a hitelenségnek ebben a korban végtelenül imponál az a hajthatatlan meggyőződés, amelyet az uttörő szive vérelé pecsétel meg. Kár hogy ma este nem jelent meg a pódiumon mint *Hangulatok* című új művének dirigense. Mi, akik hiszünk az álmokban, szívesen hódoltunk volna neki, — a többi népség ugye fontos, se neki se másnak. És a magyar mester nem érthette el, hogy a filharmonikusok őt meghívják. Az urak olyan tisztességről mondtak le, amely őket szoros összefüggésbe hozta volna a magyar zene történetével. Farkas Ödön *Hangulatok* című zenekari költeménye három részre oszlik és a szokásos formák elkerülésével, — már külső alakzatában is nemzeti eredetiségre törekszik. Az ember önkéntelenül valami elhallgatott programfélélt keres a három összefüggő részletben. Az első részben (*Harangzó és purulda*) a vonósok tremolója és a fuvók az esti barangzót festik, amely után valami magyar egyházi motívum hangzik fel. Este van és pasztorális esendül a tájon. Halk barangzással hal el a tétel. — A második részben (*Éji zene*) az éji esend közeppete babájával ölelkezik a legény. A hegedűsölő gyönyörű dala szerelemről beszél, — mire csakhamar lírai erővel fölhangzik o-durban a válasz. A tétel egyre lángolóbb, egyre szenvedélyesebb lesz és szinte erotikus tombolásban kapja beteljesedését. — A harmadik tétel (*Csárda*) a duhajkölő legény vigasságát festi aki sir is, vigad is, — majd elnyomja az álom. — A mű kezdettől fogva végig magyar stílusban készült, amely jórészt népdal-motívumon épül fel. Az én érzésem szerint a rövid lélekzetű népdal nem alkalmas arra, hogy belőle hatalmasabb szerkezetű szimfoniai mondatokat szerzhessen, de bizonyos, hogy Farkas Ödön magyar géniusza ebben az új művében ismét előbbre vitte nemzeti zenei stílusunk ügyét. A dalam-gadag s rengeteg tudásra valló poémát nagyon melegen fogadták. Az est szolista-vendége *Pugno* párisi zongoraművész volt, aki mesés technikával és — mindenekelőtt — bensőséges poézissal tolmácsolta Grieg: a-moll-zongorakoncertjét. Férfas ábrándozással és többjós kantilénával játszott még ráadásul egy-egy *Chopin* és *Mendelssohn* kompozíciót. — A műsor bevezető száma *Beethoven* VII. szimfóniája volt, amelyet *Mader* igazgató — a Madridba hívtat Kerner István helyett a mai est dirigense — könyv nélkül vezényelt nagy gyönyörűségünkre. (G.)

Szigligeti emlékezete. A Nemzeti Színház pénteken, e hónap 12-ikán ünnepli meg *Szigligeti* Ede születésének 89-ik évfordulóját. Ez alkalommal a nagy drámáiról *Trónkereső* című 5 felvonásos történelmi szomorjátéka kerül színre, melyet 1896 május 27-ike óta nem adtak. A darabot ez alkalommal új betanulással s részben új szereposztással adják. Amennyiben *Jásay* Mari mint *Prédzslava*, *Fái* Szeréna mint *Judit*, *Beregi* mint *Borics* és *Gál* mint *Bodomér* a pénteki reprizen először fogják játszani szerepüket. A többi nagyobb szerep *K. Hegyesi* Mari *Paulayné*, *Egriessy Császár Gyenes*, *Szacsay*, *Bakó*, *Pálfi*, és *Molnár* L. kezében van.

Hangversenyek. *Herites* Mária hegedűművész, ki pénteken, március 13-án lép fel először Budapesten, a Roy-al-teremben tartandó saját hangversenyében ma érkezett *Szessik* tanár kíséretében. Műsorát még *Wieniawsky* remek *Ar-russzejével* toldotta meg. *Herites* estélyén közreműködik *Bochinské* Gyula, a magv. kir. Opera tenorja. kit *Noseda* Károly karigazgató kísér, *Herites* számait *Dienst* Oszkár kíséri zongorán.

Pugno Raoul zongoraművész jövő vasárnap, március 15-én a Royalban önálló hangversenyt rendez a következő érdekes műsorról: *Bach* Préludium és fuga f-moll. *Händel* Gavotte g-dur. *Scarlati* Sonata a-dur. *Beethoven* cis moll Sonata op. 27. *Schumann* Faschingsschwank, *Chopin* Nocturne f-dur. *Berceuse*. *Keringó* as-dur. *Sobzerbo* b-moll, *Weber* Rondó brillant es-dur. *Grieg* *Pavillon*. *Am* prntemps *Pugno* Conte nocturne. *Liszt* XIII. magyar ábránd. — *Pugno* a legutolsó nagy zongoraművész, kit e szezonban alkalmunk lesz meghallgatni.

Hírek a Magyar Színházról. A Magyar Színházban második útusági előadásul holnap, csütörtökön délután a *Grant kapitány gyermekei* című látványos darab kerül színre. — *Mrey* Adolf *A Gottvalde* című darabjából előadásra lép rá lesz a sajtó képviselői számára szombaton délelőtt 10^{1/2} órákor. — A gyermekszínházról. Holnap, csütörtökön ismét jóékonycélú előadás lesz a tanítók árvaalappja

javára. Ezuttal a már régen adott *Hamupipóke* című varázsserege kerül előadásra, amely a gyermekvilágnak legkedveltebb darabja. Az előadás fél 5-kor kezdődik s arra jegyeket már délelőtt is lehet váltani.

A vidéki színészet közgyűlése.

— Második nap. —

Budapest, március 11.

Az Országos Színész-Egyesület közgyűlése ma délelőtt dr. *Janovics* Jenő elnöklése mellett folytatata tanácskozással mely az új nyugdíjszabályzat általános vitájának folytatásával indult meg. *Vidor* Dezső, a nyugdíjbizottság előadója kimerítő, tartalmas beszédben ajánlotta a javaslat elfogadását. A magas színvonalu, szakszerű vitában, részint a javaslat mellett, részint a javaslat ellen, részt vettek: *Andorffy* Péter, *Ország* Bertalan, dr. *Komor* Gyula, *Ditrői* Mór, *Pintér* Imre, B. *Szabó* Gyula, *Komjáthy* János, *Szilágyi* Vilmos és végül *Breznay* Géza, az egyesület nyugdíjas dísztagja, akit mint az új nyugdíjtervezet készítőjét, mint szakértőt hívtak meg a közgyűlésbe. A vita befejezése után kimondta a közgyűlés, hogy utasítja a tanácsot, miképp a nyugdíj-javaslat elvei alapján szakértők és a közgyűlés által választott két tag bevonásával új javaslatot dolgozzon ki és terjessze uból a közgyűlés elébe. A közgyűlés a nyugdíjbizottságba B. *Szabó* Józsefet és *Andorffy* Pétert választotta meg.

A közgyűlés ezután *Ditrői* Mór és *Márkus* József felszólalása után 42 szóval 22 ellen ellogadta *Rónaszéki* Gusztávnak azt a javaslatát, hogy a befelelt nyugdíjszabályzatról a jövő évre 1/10-al több fordítassék az egyesület nyugdíjára. Ez az összeg 1903-ban közel tízezer koronát tesz ki, úgy hogy a szepténu nyugdíjas színészek az idén közel 10%-al több nyugdíjat iognak kapni.

Elnök ezután a tárgyalás folytatását délután 4 órára tűzte ki.

Délután *Komjáthy* János vette át az elnöklést s következett a javaslattevő bizottság jelentése.

Deák Péter igazgató javaslatát egy temetkezési egyesület alapítási tárgyában a közgyűlés többek felszólalása után elvetette. *Widder* József indítványt tesz a fegyelmi szabályzat módosítása tárgyában. Az indítvány a következőleg szól: A fegyelmi törvények akként módosíthatóknak, hogy úgy mint a tagok az igazgatók is zárrassanak ki az egyesület kebeléből, ha szerződést szegnek. Az az igazgató, ki szerződést szegő tagot szerződött, igazgatói engedélyt veszítse. Ez indítványokat *Márkus* József, *Szilágyi* Vilmos, *Ditrői* Mór, *Győző* Lajos, *Thury* Elemér és mások hozzászólása után némi módosítással a közgyűlés elfogadta.

Odry Árpád, a telebbeszi bizottság előadója, ezután előterjesztette dr. *Vadaszy* Bertalan volt egyesületi ügyész lelebbezését, akit a tanács elmozdított ügyészi állásából. Előadó előterjeszti, hogy a felebbezési bizottság elvetendőnek tartja a volt ügyész lelebbezését akit a tanács jól megfontolt, alapos okokból mozdított el. *Tapolcsay* Dezső mint a számvizsgáló-bizottság előadója felolvassa a volt ügyész elmozdítását megközelítő jelentését s ez olyan adatokat sorol fel, hogy a közgyűlés egyhangyul helybenhagyta a tanács elmozdító határozatát s a felebbezést elutasította.

A közgyűlés ezután a legmelegebb lelkesedéssel egyhangyul dr. *Faludi* Jenő ügyvédet választotta meg ügyészségi, aki mint helyettes ügyész már hónapok óta a legnagyobb buzgósággal és szakavatottsággal végezte az egyesület ügyészi teendőit. Az új ügyész helyett, akit betegségé gátolt meg abban, hogy személyesen megjelenjen a közgyűlésben, *Ditrői* Mór mondott köszönetet megvalósulásiért.

Következett az egyesület által létesítendő színházi ügynökség kérdése. A tanács tudvalevőleg felterjesztéti intézett a belügyi kormányhoz, hogy az ügynökség létesítésére *nyugyvezter korona* kamatnéküli kölcsönt adjon. Az ügynöz elsőnek *Bokas* Gyula (Arad) szól hozzá és erősen kikel a színházi ügynökségek ellen, akik erősen megarcosolják a szingagatókat.

Ditrői Mór, a tanács elnöke, megnyugtatta a közgyűlést, hogy a tanács erősen ráta van, hogy ezeken a bajokon sürgősen segítsen. Eppen ma kapta meg a belügyminiszternek e tárgyban a tanács hoz intézett leiratát, melyben a miniszter értesíti, hogy a kért kölcsönt folyósítani fogja.

A belügyminiszter leirata szószertint így hangik: Ertetem, hogy az egyesület irodalmi és színészi ügynökségéről készült és ide rövid uton bemutatott szabályzat ellen nincs észrevétel, sem abban a reményben és meggyőződéssel, hogy az ügynökség a kellő szakavatottsággal, körültekintéssel és részrehajlatlansággal fogja a vidéki színészet ügyét szolgálni, a *küldésbe helyezett kölcsön kitalványozása iránt mellobb intézkedni fogok.*

A szabályzat érdemére nézve egyedül annak a megjegyzésére szorítkozom, miszerint a vállalat s-kerének biztosítása szempontjából kívánatosnak tartom, hogy a felajánlott ügynökség főképp a városi színházak igazgatóival igyekezzék alkaland összekötéseit és kapcsolatot teremteni, továbbá, hogy illetlyeleti jogomnál fogva az ügynökség működésének ellenőrzését a felügyelő bizottságra kiküldendő szaközegem utján akkor is gyakorolni kívánom, amikor a kormánykölcsön már visszafizetve lesz.

Budapest, 1903. március 9.

Székely Kálmán e nagylelkű leirata nagy lelkesedést keltett s érte egy a minisztert, mint *Bezerdj* Viktor miniszteri tanácsost, a Tanácsot, *Ditrőt* és

Mészáros Kálmán irodairaigazgatót zajosn megéljenzték s az utóbbiaknak jegyzőkönyvi köszönetet is szavaztak. Egyben elhatározta a közgyűlés, hogy a holnapi nap folyamán *Hercezy* Ferenc vezetés alatt külszönöz küldöttséget meneszt *Székely* Kálmán miniszterelnökhez és *Bezerdj* Viktor miniszteri tanácsoshoz. A küldöttség tagjai lesznek *Hercezy* Ferenc, dr. *Janovics* Jenő, *Komjáthy* János, *Ditrői* Mór, *Márkus* József, *Vidor* Dezső, *Balla* Kálmán, *Thury* Elemér B. *Szabó* József, *Rónaszéki* Gusztáv, *Szilágyi* Vilmos és *Mészáros* Kálmán irodairaigazgató.

Elfogad a közgyűlés *Dobos* Nándornak azt az indítványát, hogy a belügyminiszter kéréssek iel arra, miképp a kerületi rendszer megalkotásával határozza meg előlegesen azt, hogy minden kerület igazgatója mennyi szubvencióit kapjon. A közgyűlés ilyen értelemben feliratot jog utéznai a miniszterhez.

A javaslattevő-bizottság jelentése kaposán szóba került az egyesületi iroda hivatalnokainak helyzete. A közgyűlés *Márkus* József indítványára utasította a tanácsot hogy a jövő évi közgyűlésig a hivatalnokok szolgalmi pragmatikáját készítsse el s ebben egyidejűleg azok fizetését is véglegesen rendezze.

A közgyűlés este nyolc órákor ért véget s folytatását holnap délelőtt fél tízre tűzték ki, mikor a felebbezési bizottság jelentésére kerül a sor.

Nyiltér.

A levegőtutak acut hurutos megbetegedései a Rohitsi „Styria“-forrás savanyvízével eredményesen gyógyíthatók.

SOMATOSE

(oldódó húsfehérnye) orvosi szaktekintélyek véleménye szerint tápkészítmények ideálja betegeknek és gyengéknek.

Idegek és izmokat erősíti.

Győ gyszertárakban és gyűjögényagkereskedésekben

(Az e rovat alatt közöltteknek som tartalmáért, som alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK

§§ *Szentpéteri* Sári ügye a Kurian. A hitvesgyilkossági bűntette miatt tizeszendi feyházra ítélt *Szentpéteri* Sári bűnügyében a Kuria tegnap bejezte a bizonyítást s a mai nap a perbeszédék napja volt. Dr. *Kerekes* Géza szolnoki ügyvéd, az elítelt asszony védője két óráig tartó beszédében védettének áratlanságát bizonyította. Kimutatta, hogy *Szentpéteri* nem volt kikapós asszony, térje sem volt gyámoltalan nyomorék. A szerenésőtlen asszonynak semmi oka sem volt arra, hogy az urat láb alól eltegye. Mert ő volt a háznál az ur s akkor vett ki a takarékból pénzt, amikor csak akart s mint értelmes nő, nagyon jól tudta, hogy ha özvegyesgre jut, elveszik tőle a vagyon kezelését. A Kuria annak idején összeeltet bizonyítékok alapján örökös rábságra ítélte. A véres kérsől amely az övé volt, kiderült, hogy a boncoló-orvos vérezte be, ezenkívül egy láthatatlan kéz egy más bűnjelt is csempészett be, egy furót. Amikor azután pörült folytatás ügye az esküdtbírósg elé került, a tárgyalást vezető elnök a törvénytelenségek egész sorát követte el. Azon kezdte, hogy a kisorsolt esküdtek sorából kizárta *Órley* Béla nyugalmazott törvényszéki elnököt, jelenlegi ügyvédet, aki annak idején *Szentpéteri* Sárát két ízben is fölmentette. Olyan tanuka; hiteltelt meg, akik a vádolt elnökségi voltak, míg akik javára vallottak, azokat nem bocsátotta esküre. De betelözte a törvénytelenségeket azzal, hogy oly kisegítő kérdést csuszított be az esküdtek kérdései közé, hogy tudniillik késleltette a segítséget, aminőt nem ismer judikatúrának. S a kérdések is olyan szövevényesek voltak, hogy nemcsak a földműves esküdtek nem tudtak rajtuk eligazodni, hanem a jogászokat is megtevesztették volna. Különbzen az, hogy tudva késleltette a segítséget, nem is bűntendő cselekmény, mert ilyenformán azt a könyvelőt is, aki szemtanuja volt annak, amikor jólétsi Chászár, a Haas és Deutsch-ék elbocsátott alkalmazottja, egyik önként meggyilkolta, — szintén el lehetett volna itélni, mert nem sietett az áldozat segítségére. Kéri az ítélet megsemmisítését s ezzel a vádolt fölmentését. Amennyiben pedig ez nem lenne lehetséges, tekintettel a sok szabálytalanságra, amelyet a tárgyalás során elkövettek, a 92. enyhítő szakszák alkalmazását s az eddigi fogság betudásával, *Szentpéteri* Sára szabadonbocsátását. *Székely* Ferenc koronaügyész nagy-szabásu beszédében pontról-pontra cáfolta a ívédot, aki oly fényekre tévedt a bűnösség bizonyításánál, amelyek nem taroznak a Kuria elé. Az ítéletet e hó 17-én hirdetik ki.

TÁVIRATOK

Bécs, március 11. *Leva* János őrnagy, katonai építészeti főfelügyelő ma fölébítte magát.

Népgyűlés Zágrábban.

Zágráb, március 11. A Sokol-teremben ma tartották meg a nagy zajjal előkészített népgyűlést, melynek tárgya a Horvátország pénzügyi függetlensége mellett és a védő-ő-javaslatok ellen való állásfoglalás volt. A gyűlésen sokan voltak jelen, de a polgárság, melyre főleg számítottak, alig volt képviselve. A jelenlévők zöme munkásokból és diákokból állott, sok gyerek is volt. Az ellenzéki képviselők közül ott volt *Derenčin*, *Harambasics*, *Staresevics*, *Frank* és *Kiepach*. Előnként *Derenčint* választották, alelnökké egy szocialistát és egy keresztény-szocialistát. *Derenčin* ismertette a határozati javaslatokat, melyek a teljes pénzügyi függetlenségét követelik. A gyűlés a militarizmus ellen foglalt állást. Visszatartja az unjonjutalek felemelését. A határozati javaslatok továbbá elítélik azokat az okokat is, amelyek a magyar ellenzékot obstrukcióra indították és tiltakoznak ama törekvések ellen, hogy Magyarország és Horvátország hadseregének kizárólag nemzeti magyar jellegűt adjanak. A határozati javaslatokat elfogadták. A gyűlés a horvát néphimnusz éneklése közt oszlott szét.

A német császár s a kölni érsek.

Berlin, március 11. Vilmos császár ma délién *Fischer* kölni érseket fogadta eskütelével végett. Az érsek ez alkalommal a császárhoz beszédet intézett, amelyben kijelentette, hogy a hűség esküjét nemcsak kötelességtudatában teszi le, hanem szíve benső sugallatából is.

Vilmos császár azt válaszolta, hogy dr. *Fischer* megválasztásához szívesen fejezte ki jóváhagyását. „Az ön kötelesség-hűsége, valamint a hazafias érzület bizonyítékai és előbbi működése biztosítékai előttem annak, hogy ön az érseki széken mint jó pásztor az önére bízott lelkeket az imént lelett fogadalomhoz hűven fogja gondolni, az egyházi közösség lelkeiben az irántam és házam iránti tisztelet és hűség szellemét a haza iránti szeretetet és az Isten által rendelt felelősség iránti engedelmességet, valamint az ország lakosai közötti egyetértést fogja ápolni. Ebben a várakozásban megadom önnek az uralkodói elismerést és isten bő áldását kívánom önnek.”

Ausztria és a st.-louisi kiállítás.

Bécs, március 11. A kereskedelmi minisztériumban az utóbbi napokban tartott értekezleten, amelyen az érdekelt minisztériumok képviselőin kívül számos gazdasági testület képviselői is résztvettek, az a vélemény jutott kifejezésre, hogy a St. Louisban 1904-ben tartandó kiállításon való részvételtől nem várható az

osztrák kivételnek Észak-Amerika felé való emelkedése és miután a közoktatási, kereskedelmi és földmívelési minisztériumok is megtagadták a részvételt a kiállításon, megállapították tekinthető, hogy Ausztria hivatalosan nem fog résztvenni. A kereskedelmi minisztérium erről már értesítette a külügyminisztériumot, hogy ezt közölje az amerikai nagykövettel.

A francia külügyi vita.

Páris, március 11. A kamara folytatja a külügyi politikára vonatkozó interpellációk tárgyalását. *Delcassé* külügyminiszter Delafosseval szemben kiemeli, hogy a gibraltári tengerszoroson való szabad-áthajózásnak az egész világ számára érintetlenül kell maradnia. Marokkó függetlensége lényeges feltétele az észak-afrikai francia birtokok biztonságának. Ami a *lessere-lés* kérdését illeti, nem Franciaország dolga, hogy erre vonatkozólag megragadjon a kezdeményezést. En - ugyanmond a miniszter - bizonyára nem fogom megragadni a kezdet. *Delcassé* ezután a macedóniai kérdéssel foglalkozik és kijelenti, hogy Franciaország régóta követelt relokotokat Macedónia részére. Hogy az osztrák-magyar-osztrák reformmiv végrehajtását biztosítsák, szükséges, hogy egy teljesen független kormányzó működjen Európá ellenőrzése mellett. *Delcassé* végül kéri a kamarát, hogy helyeslje ezt a politikát, mely Franciaország legvitalisabb érdekein alapul. (Élénk tetszés.) *Reyillon* napirendjét, melyhez *Delcassé* hozzájárul és amely a kormány nyilatkozatait helyesli, egyhangulag elfogadták.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, március 11. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) A határidőtörszén nagy esőnd uralkodott s az ártolyamok nem változtak. A külföldi piacok nem adtak kezdeményezést s a fedezeti vásárlások meg szünek. Buza tavaszra 7.68-7.69 rosn tavaszra 7.05-7.04, zab tavaszra 6.36-6.37 koronán.

New-York, március 11. (Terménytársaság.) (Zárjat.)

Gyapjot: New-Yorkban helyben 10.15 (10.10). Márciusra 9.84 (9.95). Júnusra 9.57 (9.68). New-Orleansban helyben 9.1/2 (9.1/2). — *Petroleum*: Stand white New-Yorkban 8.20 (8.20). Stand white Philadelphában 8.15 (8.15). Refined in Cases 10.50 (10.50). Credit Balances at Oil City 1.50 (1.50). — *Zsír*: Western steam 10.50 (10.35). Rohe és Brothers 10.65 (10.65). — *Tengeri irányzata szilárd.* — Márciusra 56. — (56. —) — Májusra 52.1/2 (52.1/2). — Júliusra 50.1/2 (50.1/2). — *Buza* irányzata szilárd. — Páros órá helyben 81.1/2 (80.1/2). — Márciusra 84. — (82.1/2). — Júliusra 80.1/2 (79.1/2). — Szeptemberre 75.1/2 (76.1/2). — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — *Kávé*: Iair Rio 7. ez 5.1/2 (5.1/2). — Márciusra 4.25 (4.30). Júnusra 4.55 (4.55). — *Liszt*: Spring Wheat clears 3.05-3.10 (3.05-3.10). *Cukor*: 3.1/2 (3.1/2). *Ón*: 29.75-30.05 (29.45-30.05). — *Réz*: 14.50-15. — (14.25-14.50). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, március 11. (Terménytársaság.) (Zárjat.)

Buza irányzata szilárd. — Májra 75.1/2 (74.1/2). —

Júliusra 72.1/2 (71.1/2). — *Tengeri irányzata*, szilárd. — Márc.-ra 55.1/2 (55.1/2). — *Zsír*: Márc.-ra —. — (0. —). — *Májra* 10.22 (10.22). — *Szalonna short clear* 10.48 (10.43). — (—). — *Sertéshús*: Májusra 18.82 (18.40). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Osztrák-Magyar Bank. A jegybank állása március 7-ikén a következő volt: Bankjegytartalom 1.480,342.000 korona (— 37.781.000 korona). Értékpapírt 1.477,114.000 korona (+ 1,024.000 korona). Váltótárca 225.648.000 korona (— 8,427.000 korona). Lombard-üzlet 428,668.000 korona (+ 240.000 korona). Adómentes bankjegytartalék 392,664.000 korona (+ 38,878.000 korona).

Az Angol Osztrák Bank főtanácsa mai ülésen állapította meg az 1902. évi mérlegét, amelynek adatai a következők:

Mérlegszámla. Aktiva: Pénztárállomány 3,741,331.72 korona (1901-iki 4,022,485.81 koronával szemben — 281,153.59 K.). Váltótárca 52,800,814.76 (49,570,848.82 + 3,229,967.94) korona. Értékpapírok 11,724,985.01 (12,914,358.24 — 1,189,372.33) K. Előleg értékpapírokra és árakra 5,631,648.61 (3,989,094.93 + 1,642,553.68) K. Ingatlanok 2,025,371.11 (2,025,371.11) korona. Lettár 142,128.18 (149,603.50 — 7,475.37) K. Raktárépületek 183,928.68 (193,765.78 — 9,837.10) K. Jelzálogkölesönök 618,163.71 (752,336.47 — 134,172.76) K. Adóskó 147,717.06 (170,302.182.94 — 22,585.124.1) korona. Összesen 224,585,313.16 (243,920,045.10 — 19,334,731.94) korona.

Passiva: Részvénytőke 48,000,000 (48,000,000) K. Tartalékok 9,003,352.40 (8,803,352.40 + 200,000) K. Pénztárjegyek és betétek 5,976,150.69 (3,372,249.07 + 1,703,901.62) K. Eltogatványok és utalványok, Bécsben: 31,693,435.78 (39,416,715.01 — 7,823,279.23) K. Londonban: 17,504,421.09 (23,770,164.84 — 6,265,743.75) K. Kisoroit, fizetésre még be nem mutatott 4 1/2%-os záloglevelek 400 (82,600 — 82,200) K. Visszamaradt osztalék 6,655 (6,793 — 208) K. Visszamaradt záloglevélsejvény 387 (2,646 — 2,259) K. Hitelek 110,684,662.35 (117,168,249.68 — 7,083,587.33) K. Nyereségyenleg 3,815,958.86 (3,297,775.10 + 18,663.76) K. Összesen 225,685,313.16 (243,920,045.10 — 19,334,731.94) korona.

Nyereség és nyereség számla: Eredmény: Nyereség áthozat 245,514.04 (380,164.42 — 134,600.38) K. Kamatok 2,760,774.57 (2,909,848.89 — 149,074.32) K. Nyereség értékpapírokon és pénzemenek 118,921.74 (78,622.05 + 45,299.69) K. Jutalék és különböző nyereség 1,056,419.75 (1,003,894.70 + 43,025.05) K. A fiókok fizetése nyeresége 1,034,636.20 (995,257.88 + 89,428.32) K. Fel nem vett osztalék 799. — (828 — 29. —) K. Összesen 5,267,165.30 (5,368,115.94 — 100,950.64) K.

Teljes: Fizetések Bécsben 829,859.84 (792,239.64 + 37,680.20) Korona. Fizetések Londonban 164,677.57 (160,518.09 + 4,059.48) Korona. Költségek Bécsben 277,109.16 (261,178.96 + 15,935.20) Korona. Költségek Londonban 103,322.34 (109,343.94 — 6,026.60) Korona. Adók és illetékek 485,938.01 (644,472.92 — 158,534.91)

REGÉNY

AZ ÚJ MAGDOLNA

— REGÉNY —

Irtá: WILKIE COLLINS

(38)

Kitől kapta ezt a selyemruhát, ezt az ékszer? Mindent lady Janetől, tudom. Ő ajándékozta Grace Roseberrynek. Ön nem az. A ruhája, a karperece minden az enyém; mindent nekem szántak.

— Nemsokára meg fogja kapni, miss Roseberry, nem viselem már sokáig.

— Mit jelentesen ez?

— Ön kegyetlen ugyan irányomban, de kötelességem parancsolja, hogy jóvá tegyem azt a kárt, amit önnek okoztam. Be akarom és be fogom vallani az igazat.

Grace gyanusan nevetett.

— Ön be akarja ismerni az igazat! Hát boldognak tart enyém, aki elhisi ezt? Ön egy gyalázatos, szemtelen hazudó! Ön önként elhajtáná magát! ruháit, ékszereit, állását; mindenről lemondana és visszatérna a javítóintézetbe? Ön, ezt meg nem fogja tenni — ön nem!

Mercy arcára lassankint gyöngy pir szállt, de túrtöztette magát: Julian nemesítő hatása működött benne tovább; eddig még mondhatta magában: Inkább mindent elszenevedek, de Julian Grayt meg nem csalom! Az ő szavai bizosságot és erőt kölcsönöztek neki, hogy mostani szenvedéseit türelemmel viselje; de egyuttal látszott rajta, mily fáradságba került ez; némán engedelmességed — de nyugodtan beszélni már nem tudott.

Eppen ez a néma szenvedés a végsőig izgatta Grace Roseberryt.

— Ön nem fogja bevallani az igazat, folytatta. Megtehette volna egy álló héten keresztül, mégsem tette meg. Nem, nem. Ön azok közé

tartozik, akik az utolsó pillanatig hazudoznak és csalnak. Annál jobb, legalább pellengére állíthatom önt az egész háznép előtt. Engem majd megasztalni fognak, hogy én miattam visszataszítottam önt oda, ahonnan jött — az utcára. Oh! Csaknem az összes elszenevedett jogtalanságokat el tudnám felejtetni, ha gyönyörködhetném abban, amin önt egy rendőr karján, mögöttes a gunyolódó, kiabáló tömeggel, a börtönbe hurcolják.

Ez sok volt, ennyi sértegetést Mercy nem tűrhetett el többé. Védekeznie kellett a kínzó nő ellen.

— Miss Roseberry, — mondá — eddig zugolódás nélkül türtem minden sértegetését. Most már kiméljen meg a további gyalázkodásoktól. Ismétlem önnek újra meg újra, hogy önnek igazságot fognak szolgáltatni. Szilárd elhatározásom: be fogok vallani mindent.

Hangja reszketett, amikor e szavakat mondta. Grace kimondhatatlan megvetéssel nézett rá, hihetetlenül mosolyogva.

— Csak a csengőtűhöz kell nyulnia, — mondá — húzza meg!

Mercy nagyon meglepte e kívánság; nem értette meg.

— Ön egy tökéletes bűnbánó nő — ön nem tudja bevárni, míg bevallhatja az igazat, — folytatta a másik nő. — Jól van, tehát valjia be az egész világ előtt és pedig itt nyomban. Hívassa be lady Janet-t, mr. Grayt, mr. Holmroft-ot, a családéséget, mindenkit hívasson be; az ő jelenlétükben boruljon térdre és ön nyilvánítsa önmagát csalónak. Akkor hiszek önnek, de előbb nem.

— Ne hajtssan annyira a dolgot, hogy ellenségévé váljak! — kiáltá Mercy.

— Bánom is, ha ellenségem, vagy sem.

— Ne kinozzon tovább az ön érdekében sel

— Az ön érdekében? Alávaló! Még fenyegetni mer engem.

Mercy izgatottsága pillanatról-pillanatra nőtt, szíve mind hevesebben dobogott, mind izzóbban égett aca, de egy utolsó kétségbeesett megerőltetéssel erőt vett magán.

— Könyörüljön rajtam! — kiáltott rimánkodva. — Tudom, hogy rosszul cselekedtem, de elvégre asszony vagyok, mint ön. Nem tudnám magamra venni, hogy bűnömöt az egész háznép előtt feltárjam. Lady Janet egy szert, mint a leányát, mr. Holmroft egy hét mulva férjem kell hogy legyen. Nem tudom szemükbe mondani, hogy megcsaltam őket. Hiszen ugy is meg fogják tudni; még ma, addig nem csukom le szememet; meg fogom mondani Julian Graynak a teljes igazat.

Grace hangosan fölnevetett. .

— Aha! — kiáltá vad, durva jókedvvel, — Végre kimondotta!

— Vigyázzon! — mondá Mercy. — Vigyázzon!

— Mr. Julian Gray. A billárd-szoba ajtaja mögött állottam és hallottam, amin ön barátságosan felkérte, hogy lépjen be. Oh, ennek bevallani az igazat, önre nézve semmi esetre sem borzasztó, sőt ellentézőleg!

— Elég, miss Roseberry! Ne beszéljen tovább. Az isten szerelmére, mondom, ne vigyen a végsőig! Elég soká kinzotta!

— Nem hiába kóborolt az utcákon. Ön tud magán segíteni, mindig jó, ha az embernek tartaléka van. Ha mr. Holmroft nem megy lépre, még megmarad önnek mr. Julian Gray. Ah! ön valóban jól csinálja. De fel fogom nyitni mr. Holmroft szeméit; hadd tudja meg, kivel került volna össze, ha én nem lettem volna.

Grace Roseberry elhallgatott, még durvább sértés is toltult ajkára, de azt már nem mondotta ki.

Az az asszony, aki öt oly durván sértegette, most feléje közeledett. Grace gyámoltalanul tekintett rá; Mercy haragot villámok aca halláspátdt lett, amikor fenyegetőzve kinyitja föld hajolt.

— Ön fel fogja nyitni Horace Holmroft szeméit; — ismétlé Mercy lassan, — hadd tudja meg, kivel került volna össze, ha ön nem lett volna. Elhallgatott. Aztán egy kérdést intézett

korona. A nyugdíj alap javadalmazása 61.387-96 (61.306-45 + 31-51) Korona. Vesztéses követeléseken 19 958-09 (33.085-88 - 13.129-29) Korona. Leírás a leltárból 9.115-43 (8.695-46 + 420-02) Korona. A terhek összege 1.951.226-45 (2.070.840-84 - 119.614-39) K. Tisznyereség 3.315.938-85 (3.297.275-10 + 18.663-75) K. Összesen 5.267.165-30 (5.368.115-94 - 100.950-64) korona.

Az 1902. üzletv. bruttóeredménye ez adatok szerint 5.267.165-30 korona; a költségek, kiadások, valamint a nyugdíjalap alapszabályszerű 61.387-96 koronás javadalmazásának levonása után pedig marad 3.315.938-85 korona tiszta nyereség.

A március 30-ára egybehívandó közgyűlésnek javasolni fogja az igazgatóság, hogy a főtanács alapszabályszerű osztalékának levonása után fennmaradó 3.248.901-37 koronából 2.800.000 koronát részvényenként 14 korona osztaléknak fizessenek ki, 200.000 koronát a tartalékalaphoz csatoljanak és a megmaradt 248.901-37 korona új számlára vitessék át.

Szövetkezeti kongresszus. Az Országos Központi Hitelszövetkezet ma délután tartotta IV. évi kongresszusát a vármegyeház dísztermében gróf Mailáth József elnöklésével. Elsőben is dr. Horváth János bemutatta a válaszmányi múltévi jelentését, kiemelve a múltévi kongresszus határozatainak végrehajtása dolgában történt intézkedéseket. A napirendre tűzött előadások során Poroskay Béla értekezett a szövetkezeti kénszerről, dr. Bernáth István a kisbirtok jelzálogi hitelügyéről. Majd dr. Horváth János a szövetkezetek és az iparfejlesztés címen tartott felolvasásában ismertette az iparfejlesztés eszközeit és módjait és ezek közt a különféle ipari szövetkezeteket, mint iparfejlesztő tényezőket. A különféle fajta szövetkezetek pedig, mint értékesítői és fogyasztói az iparosok készítményeinek vannak hivatva szerepelni. A kongresszus az elnök indítványára mind a három előadónak köszönetet szavazott az elhangzott értékes eszmékért. Végül husz taggal kiegészítették a választmányt.

Iparkiállítás Zsolnán. A Zsolnán folyó évben rendezendő iparkiállítás augusztus 1-én nyílik meg. Jelenkezint legkésőbb 1903. évi március hó 15-ig lehet.

Bécsi ügynökök Magyarországon. A Magyar Áruügynökök Központi Egyesülete mozgalmat indított, hogy véget vessen annak a magyar kereskedelemre nézve lealázó helyzetnek, hogy külföldi és különösen osztrák gyárosok és nagykereskedők magyarországi üzleteiket nem magyar ügynökök közvetítésével, hanem bécsi utazókkal és úgynevezett „vezérképviselőkkel” kötik meg és bonyolítják le. Ebből a helyzetből úgy a kereskedők, mint a magyar áruügynökök, de az egész magyar közgazdaság is jelentékeny árártal szenved, mert az osztrák ügynökök és utazók, akik Magyarországon nem is fizetnek adót, úgy bannak Magyarországra, mint egy kibaszandó kereskedelmi gyarmattal. Ez a káros helyzet tisztán a magyar kereskedők és ügynökök eddigi túrelmes-

Grase Roseberryhez, amelynek hallatára ez összeborzadt.

— Kicsoda ön tulajdonképpen? —
Az elfojtott düh, amikor e szavakat mondta, minden heves kitöréssel világosabban mutatta, hogy Mercy türelme most már elfogyott. A védő angyal távollétében a gonosz démon győzedelmeskedett. Julian Gray a jobb énjét juttatta diadalra; most visszasüllyedt az a sötétségbe, megmérgezte egy asszony gonoszságától. Mercynek csak akarna kellett, könnyen és borzasztóan bosszút állhatott a rajta elkövetett gyalázatért. Magánkívül a dühtől és a megbotránkosztól, nem habozott többé — hanem megragadta a rendelkezésére álló eszköz.

— Kicsoda ön tulajdonképpen? — kérde még egyszer.

Grace felkelt és beszélni akart. Mercy egy megvető kézmozdulattal visszatartotta:

— Most emlékszem csak! — folytatta visszafojtott haraggal, ugyanazon a kevély hangon. — Ön a német kórháznak az az örülteje, aki már mult héten itt járt? Nem félek többé öntől. Üljön le, Mercy Merrick és pihenje ki magát.

Hídegen és közönyösen szólította Grace Roseberryt e néven, mintha csakugyan így hívnák azt; aztán elhaladt mellette és leült arra a székre, amelyre leülnie beszélgetésük elején Grace nem engedte.

Grace felugrott.

— Mit jelentesz ez? — kérde.

— Semmi mást, — válaszolt Mercy megvetően, mint azt, hogy ezenell visszavonok minden szavát, amit eddig kijelenttem. Meg akarok és meg fogok maradni helyemen ebben a házban.

— Elment az esze? —
— A csemetyű mellett áll ön. Huzza meg most, ahogy előbb nekem tanácsolta. Hívja össze az egész házat és aztán kérdezze, melyik közülünk az örült — ön-e vagy én?

— Mercy Merrick, meg fogja ezt bánni egész életén keresztül.

(Folytatása következik.)

ségén alapszik. A kereskedők sehol a világon idegen ügynök közvetítésével üzletet nem akarnak kötni, sőt éppen Ausztriában a magyar ügynökökkel és képviselőkkel az osztrák kereskedő szobá sem áll. A magyar áru-ügynökök központi egyesülete az összes magyar kereskedelmi és gazdasági egyesületek bevonásával március 25-ikén nagygyűlést hív egybe, amelyen a helyzet megszüntetésére vonatkozó módokat fogják megvitetni. A legtöbb fővárosi kereskedelmi és gazdasági egyesület meglehangú átiratban üdvözölte a magyar áru-ügynökök központi egyesületét a helyes és üdvös mozgalom megindításáért és megígérte, hogy a márciusi 25-iki nagygyűlésen küldöttségként képviselheti magát. A magyar áru-ügynökök központi egyesülete szerdán este tart ülést hogy a március 25-iki nagygyűlés előkészítő munkálatait folytassa és befejezze.

A temesvári vásár. A temesvári Szent József országos vásárra vonatkozólag a következő értesítést kaptuk: Mímhogy a szá- és körömfájás csakis a józsefvárosi szeszgyár istállójában lépett fel és a város területe és a megyének központi járása teljesen veszmentes, Temesvár város tanácsa elhatározta a lerögzött istállónak és környékének szigorú elzárását, a város többi részeire azonban az állatjáratot feloldotta olyképp, hogy folyó hó 16-ától kezdődőleg minden-ki a állat felhajtása meg van engedve. A folyó hó 19-ikén kezdődő Szent József országos vásár állatfelhajtás tekintetében minden akadály nélkül fog lefolyani.

Hertzka Tivadar felolvasása. A Magyar Közgazdasági Társaságnak folyó évi március hó 12-ére kitűzött ülését, melynek tárgyát dr. Hertzka Tivadar-nak a készletekkel fölveteléről szóló előlvasása volt tervezve, folyó évi március hó 19-ére esti 6 órára halasztották el.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénnytársaság igazgatósága közli hogy a rendes hájjáratokat a szentendrei Dunaágon át, Budapest—Visegrád és Dömös között március 14-én a következő menetrend szerint indítja meg: **Felfelé:** Első menet március 14-én. Indulás Budapestről d. u. 2 óra 20 p. (Érkezés Dömös este 6 óra 20 perc) **Lefelé:** Első menet március 15-én. Indulás Dömös reggel 4 óra 45 perc. (Érkezés Budapest reggel 7 óra 45 perc) Május 17-étől kezdve naponként már két járatot, a nyári szünetek alatt pedig naponként három járatot fog a társaság a fenti említett vonalon fenntartani úgy, hogy az első gőzös d. e. 8 1/2 órakor, a második d. u. 2 óra 20 perckor és a harmadik d. u. 5 fog Budapestről indulni és 7 óra 45 perckor, illetve d. u. 3 óra 35 perckor és este 9 óra 35 perckor Budapestre visszaérkezni.

Szszararak. A kontingens nyersszesz ára Budapestben 86.50 korona pénzben, 87.50 korona áruban. — Bésben az irányzat gyengébb. A kontingentált készárú 33.90 korona pénzben, 39.20 korona áruban.

Sertéskontingensvásár. (A székesfővárosi sertés-vásár és közvágóhid intézősége.) Március 11-én. Főhajtás: Zsirsertés, egymint 600 l. rendű 350 kilogrammon felül — darab, II. rendű 280—350 kilogrammig — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — darab, középs 220—300 kilogrammig — darab, könnyű 220 kilogrammig — darab, süldő — darab, malac — kilogrammig — darab. Összesen — darab. Husseretés egymint: nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 250—300 kilogrammig — darab, süldő — darab, malac 40 kilogrammig — darab. Összesen — darab. Eladatott 402 db. Maradvány 40 db. A vásár irányzata élénk. Az árak változatlank. — Következő árak jegyzetünk: Zsirsertés: Öreg l. r. 850 kgr.-on felül 116 — fillérg, II. rendű 280—350 kilogrammig 106—116 fillérg, selejtezeit 89—96 fillérg, silány — fillérg, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül 112—116 fillérg, fiatal középs 220—300 kilogrammig 110—114 fillérg, fiatal könnyű 220 kilogrammig 102—110 fillérg, süldő 89 — fillérg, malac — fillérg. Husseretés: Nehéz 300 kilogrammon felül — fillérg, könnyű 140—300 kilogrammig — fillérg, süldő — fillérg, malac 40 kilogrammig — fillérg. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, élosulyban.

A budapesti gabonatorzsde.

Budapest, március 11.

Nyugodt hangulat mellett 20.000 métermáza buza került a forgalomba változatlan áron.

Rozsban és tengeriben szilárd volt az irányzat. Más gabonaneműekben nem változtak az árak. Eladatott:

Buza. Tiszavidéki: 150 mm. 82 k. 8 K. 45 f., 100 mm. 81 k. 8 K. 42 1/2 f., 200 mm. 81 k. 8 K. 80 f. sárga, 300 mm. 81 k. 8 K. 40 f., 100 mm. 81 k. 8 K. 80 f.

Hódmezővásárhelyi: 2500 mm. 80 k. 8 K. 30 f. **Makói:** 2100 mm. 79 k. 8 K. 22 1/2 f. **Bihari:** 160 mm. 80-5 k. 8 K. 15 f.

Pestmegyei: 100 mm. 80-6 k. 8 K. 35 f., 100 mm. 79-5 k. 8 K. 35 f., 200 mm. 80 k. 8 K. — f., 100 mm. 80 k. 7 K. 95 f. sárga kevert, 60 mm. 79-5 k. 8 K. 12 1/2 f., 100 mm. 79 k. 8 K. — f.

Tolnai: 200 mm. 78 k. 8 K. — f. **Felsőmagyarországi:** 100 mm. 77 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 76 k. 7 K. 65 f., 300 mm. 76 k. 7 K. 65 f.

Adai: 2000 mm. 77-3 k. 8 K. 10 f. **Török-Becsei:** 3000 mm 78-5 k. 8 K. 0 1/2 f. **Bácsföldvári:** 2600 mm. 78 k. 8 K. 0 1/2 f. **Dunai:** 1300 mm. 78 k. 7 K. 95 f.

Szerb: 1500 mm. 76-5 k. 7 K. 60 f., 1500 mm. 76-5 k. 7 K. 47 1/2 f.

Miná három hónapra.

Rozs: 300 mm. 6 K. 85 f., 200 mm. 6 K. 85 f., 400 mm. 6 K. 85 f., 200 mm. 6 K. 82 1/2 f., 200 mm. 6 K. 80 f. paritásra.

Arpa: 300 mm. 6 K. 10 f., 100 mm. 6 K. — f. **Zab:** 100 mm. 6 K. 47 1/2 f., 100 mm. 6 K. 45 f., 100 mm. 6 K. 42 1/2 f.

Tengeri: 200 mm. 6 K. 30 f., 100 mm. 6 K. 30 f. paritásra.

Készpénzfizetés mellett.

A kőszár hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde s-okási szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

B u z a	Kilós	Kilogramm ára		Kilós	Kilogramm ára	
		K-tól	K-ig		K-tól	K-ig
Tiszavidéki uj	76	7.80	7.85	80	8. —	8.10
"	77	7.90	7.95	81	8.15	8.20
"	78	7.98	8.02	82	8.20	8.25
"	79	—	—	—	—	—
Fahermegyei	76	7.95	7.98	80	7.92	7.95
"	77	7.70	7.80	81	8. —	8.15
"	78	7.80	7.85	82	8.10	8.15
"	79	—	—	—	—	—
Pestvidéki	76	7.65	7.70	80	7.85	8.05
"	77	7.70	7.80	81	8.05	8.20
"	78	7.80	7.90	82	8.15	8.30
"	79	—	—	—	—	—
Bánági	76	7.60	7.70	80	7.85	8.05
"	77	7.70	7.80	81	—	—
"	78	7.70	7.80	82	—	—
"	79	—	—	—	—	—
Bácskai	76	7.65	7.70	80	—	—
"	77	7.80	7.85	81	—	—
"	78	7.90	8.00	82	—	—
"	79	—	—	—	—	—

Egyéb gabonafajták	Kilós	Kilogramm ára	
		K-tól	K-ig
Rozs uj elsőrendű	70-72	6.80	6.90
" másodikrendű	—	6.70	6.75
Arpa " takarmány	60-67	6.90	6.95
" " égetni való	60-64	6.70	6.80
Zab " sörfőzésre való	60-66	6.40	6.50
Zab " " " " "	30-36	6.20	6.30
Tengeri " bánági	—	6.50	6.60
" " " " "	—	—	—
Repe " bánági	—	10. —	10.50
Kéles " " " "	—	0. —	0. —
" " " " "	—	5.70	6. —

A határidőüzlet folyamán a következő kőlések történtek:

- Áprilisi buza 1903. 7.66—7.68—7.68
- Októberi buza 1903. 7.53—7.55—7.51
- Áprilisi rozs 1903. 6.78—6.79—6.74
- Áprilisi zab 1903. 6.09—6.11
- Májusi tengeri 1903. 6.14—6.12—6.18
- Juliusi tengeri 1903. 6.22—6.19
- Augusztusi reepe 1903. —

Déli egy órákor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

- Áprilisi buza 1903. 7.66—7.67
- Októberi buza 1903. 7.53—7.54
- Áprilisi rozs 1903. 6.78—6.79
- Áprilisi zab 1903. 6.09—6.11
- Májusi tengeri 1903. 6.11—6.12
- Juliusi tengeri 1903. 6.20—6.21
- Reepe augusztusra 1903. —

Délután fél 5 órakor zárul:

- Áprilisi buza 1903. 7.67—7.68
- Októberi buza 1903. 7.54—7.55
- Áprilisi rozs 1903. 6.78—6.79
- Áprilisi zab 1903. 6.09—6.10
- Májusi tengeri 1903. 6.13—6.14
- Juliusi tengeri 1903. 6.20—6.21
- Augusztusi reepe 1903. —

A budapesti értéktőzsde.

A mai előtőzsde csendes, azonban szilárd irányzattal zárul és különösen Jelzálogbank- és Osztrák-Magyar Államvasuti részvények élénkültek. A medio-prolongáció gyors, sima és némileg drágább elhító zést nyert.

A déli tőzsdén berlini jegyzésekre a hangulat kedvező volt, zárleltél azonban nyugodtabb maradt. Valuta és éroár változatlan.

A helyi értékek piaca nyugodt.

Előtőzsde. Osztrák Hitelrészvény 685.—685.76. Magyar Hitelrészvény 744.—. Jelzálogbank részvény 518.25—519.50. Rimamurányi vasmű részvény 4-0.60. Osztrák-Magyar államvasut részvény 691.—693.75. Márka 117.22.

A déli tőzsde: Osztrák Hitelrészvény 685.—686.25—685.25. Magyar Hitelrészvény 743.60—744.25. Magyar koronajáradék 99.45—99.52 1/2. Leszámlított bank 456.50—456.—. Jelzálogbank részvény 519.50—520.25—520.—. Osztrák-Magyar Államvasut részvény 693.75—695.—693.75. Dél vasut 61.60. Márka 117.22. Városi villamos 815.—. Közüti vasut részvény 621.50. Magyar általános biztosító részvénytársaság 7625.—7600.—. Magyar asztalt 75.—. Nikolson géppár 190 korona.

4 órakor zárul: Osztrák Hitelrészvény 684.55. Magyar hitelrészvény 742.—. Osztrák-magyar államvasuti részvény 693.50.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonoszerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árlományokat állapította meg:
Jegyzetek: Heremag: luorna magyar 46.—54.—

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Csütörtök, 1903. március hó 12-én
Moharozsa.
Dalmi 4 képben előjátékkal. Szövegét Quida „Egy pár kis facipó” című novellája nyomán írta Rothhauser Miksa. Fordította Czifrányi Béla. Zenéjét szerzerzte Hubay Jenő.

Személyek:
Bébbé Szoyer Róbert Dalmoki
Lizette Payer Melchior Kárpát
Voissinné Valent Vendelin Szemere
Kremszné Flattné Meunierne Alszeghyne
Flamen Bochnicek Liza anyó Balogné
Jeannet Beck

Utána:
Művészfurfang.
Tréfas ballet két jelenetben. Szövegét írta és koreografját készítette Guerra Miklós. Zenéjét szerzerzte Skoffitz Ferenc.
Kezdele 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Csütörtök, 1903. március hó 12-én.
Halálos csőnd.

Dráma 3 felvonásban. Írta José Echegaray. Fordította Huszár V.
Személyek:
Angustias Márkus Raimundo Mihályfi
Donna Mercedes Helvey Genaro Horváth
Pura Szacsavayné Orellana Dezső
Inés Paulay Rodrigo Beregi
Julia Munkácsi Panna Negra Gál

VIGSZÍNHÁZ.
Csütörtök, 1903. március hó 12-én.
Kovácsné.

Böhözát 3 felvonásban. Írta Beöthy László.
Személyek:
Batthó Kálmán Góth Biri Varsányi
Jobb Laci Hegedűs János Szerényi
Kovács József Hegedűs Szegédfogalmazó Tanyai
Aranka Csillag 1888-as rendőr Vendrei
Marianne Gazi Irnok Days
Cserepnyé Nikó Végrehajtó Balassa

NÉPSZÍNHÁZ.
Csütörtök, 1903. március hó 12-én.
Bob herceg.

Regényes nagy operett 3 felvonásban. Írták Martos Ferenc és Bakonyi Károly. Zenéjét szerz. Huszka J.
Személyek:
A királynő Siposné Anemester Ujvári
György, és Fedák Sári Tom bátya Szerdahelyi
Viktória Dóri Annie, lány Harnath
Lancaster Raskó Plumppuding Nyárai
Pompeius Kovács M. Gipsy Kiss
Hopmester Solymosi Pickvick Németh

MAGYAR SZÍNHÁZ.
Csütörtök, 1903. március hó 12-én.
Délután 3 óraker mérsékelt helyekkel:
Grant kapitány gyermekei.

Este:
A bajusz.
Daljáték 3 felvonásban. Írta Verő György.
Személyek:
Kozáry József Szilágyi Lerchenbach Szomori
Amália Sziklainé Lapsky Jenő Delli
Mathilda Szelestey Rosette Tomocsányi
Plachwitz Giréth János Tollagi
Kozáry Gábor Ráthonyi Körtész Lenkefi
Ilona Horváth Bankár Iványi

URANIA SZÍNHÁZ.
Csütörtök, 1903. március hó 12-én.
A fehér cár birodalma.

Kezdele 7 1/2 óraker.

VÁRSZÍNHÁZ.
Csütörtök, 1903. március hó 12-én.
Annuska.

Vigjáték 3 felvonásban. Írta Gárdonyi Géza.
Személyek:
Nagy Péter Szacsavay Balogh Rózsaságyi
Anna, felesége Vizváriné Tétény Hetényi
Annuska Ligeti J. Vass Imre Pálfi
Prépost Egressy Piébanos Molnár
Sári Molnár R. János, barát Gabányi

Lucca
a likőrök királya az előkelőség kedvence!
kapható csak is elsőrangú üzletekben és kávéházakban
-TÁRSASÁG. Hamburgban.
Vezetőképviseléség Magyarországon részére:
HIRSCH GYULA, BUDAPEST.
TELEFON 58-92.

Vasárnap, március 15-én a „ROYAL”-ban
Pugno
RAOUL párisi zongoraművész egyetlen hangversenye.
Jegyek kizárólag Méry Béla zeneműkorekeseiben Budapest, Andrássy-ut 12. szám.

FŐVÁROSI ORFEUM
Waldmann Imre igazgató
Nagymező-utca 17.
Ma és mindnap
INDRA
nagy kiállításos operette Carola és Mariot fellépésével továbbá
Monna Vanna paródia
a Tarka Színpadon, valamint a kitűnő márciusi **varieté-műsor.**
Az előadás 8 óraker kezdődik.
Nappali pénztár d. e. 10-1 és d. u. 3-6-ig.
A télikerben: reggel 5 óráig Vörös Elek orgányszerkara hangversenyez.

Kitűnő találmány!
Óélszerű és kényelmes
az új találmány, szabadalmazott
FÉRFI-ING,
melynek nyakbőrsége magától szűkebbre vagy bővebbre szabályozható. Kiszűrésig tartó, a feltöltésig kapható a kábelvezetővel. Kiszűrésig tartó: Tűrés jó csúfítandó kemény, sima, vagy redős melletl frt 2.25 - 2.75 puha, batizát vagy pipett melletl frt 2.50 - 2.75 Azonkívül mérték szerint minden testűz kivitelben készíthető. Megrendelési keríték a galér számát megírni. Továbbá: Különlegesek franciá és angol urt dívtűkkel, valamint bel- és külföldi katalógusban. Árjegyzékkel szivesen szolgálnak. Meg nem felelő árut visszerítik vagy kiváratva a pórt vizszerítik.

Vértés és Sebestyén
cs. és kir. szab. fehérnemű-készítők
Budapest, IV., Múzeum-körút 15. sz.

Ingyen Blúz
Árjegyzéket
küld kívánatra a legjobb tavaszi és nyári blúz, ponyvák és ruha rajzokkal
Zoltán Dezső
kizárólagos blúz áruháza
Budapest, Király-utca 30.

Raktárhatalmozottság miatt üveg-, porcellán-, majolika-dísz tárgyak és használati cikkek, melyeken leszállított áron adhatunk el:

Waldsteiner F.-nél
Budapest, IV., Mária Valéria-utca 5.
Nagy választék:
Christofle ezüstneműekben, evőeszközök stb. Üveg asztali készletek, porcellán és angol evőeszközletek, szálidóák, vendégülk és háztartási berendezések céljára. — Árak legjutányosabbak.

A 1788. számú „Önműködő villamos végjelző távfelvezelő hivatalok számára” című, 1899. április 19-ri és a 25745. számú „Önműködő berendezés telefonközpontoknál a beszélgetés befejezésére elektromos uton történő jelzésére” című, 1902. április 17-ri kelt magy. pótszabadalomra **vevők vagy engedélyesek kerestetnek.**
Szives ajánlatok „W. D. 1387” alatt Mosse Rudolfhoz, Bécs, I., Seilerstrasse 2. kértetnek.

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Péntek	Nincs előadás	Trónkeresés	Kovácsné	Bob herceg	A bajusz
Szombat	A walkür	Monna Vanna	Kovácsné	Bob herceg	Gotterhalte
d. u. Vasárnap este		Pogány Gábor	Bacsányi	Kossuth Lajos	A bajusz
	Hunyady László	Thurán Anna	Kovácsné	Bob herceg	Gotterhalte

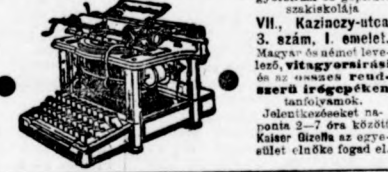
The english clothing company

„Invincible”
(Elérhetetlen)
egy kütönleges és legújabb felöltő, a mely azáltal válik célszerűvé, hogy kívülről lehet az alsó zsebbe nyúlni.
Az invincible felöltő
csakú nálnak kapható minden szín és kivitelben 10., 12., 14 forinttól feljebb a legfinomabb kivitelig. Mérték után készített felöltőt vagy öltönyt már 25 forinttól kezdve, kész öltönyt 10 frt-től feljebb.
KOCH Testvérek
szabók IV., Károly-körút 26. földszint, I. és II. em.
Szabott árak!

KÖRÜTI FURDO GOZMOSO
Gőz- és porcellán-kádfürdők, fedett töltszoda hidrogén-gyógyintézet, villamos fürdők, izmasztósó soványító-kurák.
Erzsébet-körút 51. A szomszédos gyorsan és pontosan teljesíti megbízásait.

Országos Női Gyorsíróegyesület

Jótekonycélú tárgysorsjáték!
A szatmári gör. kath. egyház új templom építésének javára rendezendő
tárgysorsjáték
ez év junius 9-én
minden körülmények között megtartatik.
Főnyeremény: 10.000 korona értékű ékszeresport.
Azenkívül számos és igen értékes melléknyeremények is vannak!

Sorsjegyek még mindig kaphatók Szatmár a gör. kath. egyháznál (Sorsjegykészítők), azonkívül Budapest, Garay Antonia virágüzletében, Kerespet-ut 9b. sz. (Ötthon kávéház mellett). Nemkülönben az egész országban a megbízott üzletekben.
Huzás 1903. junius hó 9-én.

Március 15.

A nagy nemzeti ünnep rendezői számára

Ugy emlékeztetünk, valamint ünnepi költemények kiválasztásához legalkalmasabbak a következő művek:
1849. március 15.
Írta: Graeco György.
A márciusi nagy nap leírását előzménytel és országos nagy hatású: vonzó elevenességgel tárgyalja.
(Magyar Könyvtár 32. száma. Ára 30 fillér.)
Márciusi dalok és egyéb b. költemények.
Írta: Ábrányi Emil.
Március idusát dicsőíti és líly ünnepeken való szavalásra alkalmas versek.
(Magyar Könyvtár 85. száma. Ára 30 fillér.)

Március 15-iki szeszatok.
A szabadságharcból.
Írta: Jókai Mór.
Kozorus költőnk ünnepi beszédei, amelyek márciusi idusának egyfordulóján a nyilvánosság előtt mondták. Ez érdekös románcok a szabadságharc idejéről.
(Magyar Könyvtár 283. száma. Ára 30 fillér.)

Petőfi Sándorról.
Írta: Jókai Mór.
Viszámleltések Petőfiről az ötvenes évek eleje óta.
(Magyar Könyvtár 291. száma. Ára 30 fillér.)

Kossuth Lajos élete és működése.
Írta: Graeco György.
A legújabbabb életrajz a nagy kor legreálisabb jellegű. Egykori képekkel és művészi illusztrációkkal. Kossuth Ferenc előszavával. Ára egyeztet kiadásban 3 koron. Díszes kiadásban 5 koron. Az 1848-49-iki

Magyar Szabadságharc Története.
Írta: Graeco György.
Öt díszes kötet Ára 70 koron.
Ezerrel több illusztrációval. Megrendelhető csakély havi részletfizetésre is.

Zala György Budai Honvédszobra.
Erebelőit, kibővített alakban. Márciusi társasági 10 koron. Ára előszavával. 120 koron. Megrendelhető 10 koronás havi részletfizetésre is.

Aradi Vértanúk Albuma.
Szekszárdi Varga Ottó.
A tiszorhalmi vértanúk megbeszélésének emléke. Szövegét egykori írók írták. Művészi illusztrációkkal. A vértanúk életének leírásának ill. autogramjai.
A dísmunka ára 15 koron. Mind e munkák megrendelhető külön-külön és a kiadónál:

Lampel R. (Wodianer F. és fia)
cs. és kir. udv. könyvkereskedő
Budapest, Andrássy-ut 21.

Meteor Record
fonográfok (beszélőgépek) legjobbak és legolcsóbbak a világon.

Deutscher Gramofon.
Budapest, V., Erzsébet-tér 7. sz. Grammophonok. Levelek kimerítő árjegyzék bérmentve! Kiváló minőségű hangszerek. Vízmentesléssel árkedvényben részorolnak.

Virágnyelv.
Minden ismert virág jelentésé meg van írva ebben a könyvben, melyet szerkesztője a legjobb keleti forrásokból állított össze. Ára szines kötésben 60 fillér. Az életrajz olvasásos beállítás esetén bérmentve küldet meg. Megrendelhető Lampel Róbert (Wodianer F. és fia) cs. és kir. udvart könyvkereskedésében, Andrássy-ut 21. sz.

